

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MELINDA THOMSON

Lähisuhdeväkivallan sovittelun erikois- tumiskoulutus katusovittelijoille

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA 2023

Tekijä Thomson, Melinda	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 42	Päivämäärä Tammikuu 2023 Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Lähisuhdeväkivallan sovittelun erikoistumiskoulutus katusovittelijoille		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
<p data-bbox="312 797 459 828">Tiivistelmä</p> <p data-bbox="312 851 1441 1008">Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli havainnoida ja kirjata katusovittelijoille kohdennettu lähisuhdeväkivallan sovittelijan erikoistumiskoulutus. Pilottikoulutuksessa erikoistuttiin sellaisiin lähisuhdeväkivallan sovitteluihin, jossa yksi osapuolista on alle 25-vuotias nuori.</p> <p data-bbox="312 1064 1441 1220">Tämä oli Helsingin sovittelutoiminnan järjestämä pilottikoulutus, joka oli kohdennettu kasvatus-, sosiaali- ja nuorisoalan ammattilaisille. Räätelöidyllä täydennyskoulutuksella pyrittiin syventämään ammattilaisten lähisuhdeväkivallan sovittelun osaamista ja lisäämään lähisuhdeväkivallan erityispiirteiden ja monimuotoisuuden ymmärtämistä.</p> <p data-bbox="312 1272 1441 1429">Opinnäytetyöni on empiirinen havainnoiva tutkimus, jossa on hyödynnetty kvalitatiivista tutkimusotetta. Laadullinen tutkimusote eteni koulutuksen suunnittelun osallistumisesta toteutuksen seurantaan osallistumalla itse koulutukseen. Tutkimus toteutettiin Helsingin sovittelutoiminnan toimeksiannosta.</p> <p data-bbox="312 1485 1441 1597">Pilottikoulutuksen neljä teemaa olivat lähisuhdeväkivalta ilmiönä, oikeudellinen näkökulma, sovitteluprosessi ja sovittelijana toimiminen. Kouluttajina toimivat alan asiantuntijat.</p> <p data-bbox="312 1653 1441 1720">Opinnäytetyön tuloksena syntyi koulutusrunko, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää tuleviin lähisuhdeväkivallan sovittelun erikoistumiskoulutuksiin.</p>		
<p data-bbox="312 1769 438 1800">Asiasanat</p> <p data-bbox="312 1845 1380 1874">lähisuhdeväkivalta, sovittelu, erikoistumiskoulutus, pilottikoulutus, katusovittelijat</p>		

Author(s) Thomson, Melinda	Type of Publication Bachelor's thesis	Month Year January 2023
	Number of pages 42	Language of publication: Finnish
Title of publication Specialisation studies in domestic violence mediation for street mediators		
Degree programme Business administration		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to examine and document a specialisation study programme in mediation of domestic violence aimed at street mediators. The focus of this pilot study programme was on cases where one party in the domestic violence mediation was under 25 years of age.</p> <p>This was a pilot study programme organized by the city of Helsinki's mediation office targeted at professionals in the field of education, social and youth sectors. The object of this tailor-made continuation education was to advance professionals, knowledge needed in the mediation of domestic violence cases and to improve the understanding of the special features and diversity of domestic violence.</p> <p>The thesis is an empirical observational study that utilises a qualitative approach which proceeded from taking part in the planning of the study programme to observing its implementation by participating in the education. The study was commissioned by the city of Helsinki's mediation office.</p> <p>The four themes of the pilot study programme were domestic violence as a phenomenon, judicial viewpoint, the mediation process and working as a mediator. The education was implemented by professionals in the field.</p> <p>As a result of this thesis, a framework for the study programme was achieved that can possibly be utilised in the upcoming specialisation studies in mediation of domestic violence.</p>		
<u>Key words</u> domestic violence, mediation, specialisation studies, pilot study programme, street mediators		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3	TUTKIMUSMENETELMÄT	8
4	SOVITTELU	9
4.1	Rikos- ja riita-asioiden sovittelu	9
4.2	Lähisuhdeväkivallan sovitteluun liittyviä sopimuksia, direktiivejä ja lainsäädäntöä.....	11
4.3	Sovittelun edellytysten selvitys ja sovittelutoiminnan ammattihenkilöstön rooli sovitteluprosessissa	14
4.4	Lähisuhdeväkivallan sovitteluun kohdistuva kritiikki	16
5	NUORET LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SOVITTELUSSA	17
6	KOULUTUSSUUNNITELMA.....	20
6.1	Suunnittelutyöpaja	20
6.2	Koulutuksen tarkoitus ja asiakasryhmä	21
6.3	Pilottikoulutuksen Teams-tiimi.....	22
6.4	Lähisuhdeväkivallan erikoistumiskoulutus katusovittelijoille- dialoginen reflektiopäivä	22
6.5	Pilottikoulutuksen järjestelyt	26
7	LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SOVITTELUN ERIKOISTUMISKOULUTUS KATUSOVITTELIJOILLE	27
7.1	Ensimmäinen koulutuspäivä	27
7.2	Toinen koulutuspäivä.....	30
7.3	Kolmas koulutuspäivä.....	31
7.4	Työnohjaukselliset reflektiopäivät.....	31
7.5	Benny Uhleniuksen luennot.....	32
8	KOULUTUSRUNKO	33
9	PALAUTEKYSELY PILOTTIKOULUTUKSEN OPISKELIJOILLE	34
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	35
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Lähisuhdeväkivalta on yhteiskunnassamme vakava ongelma ja ajankohtainen aihe, josta kirjoitetaan paljon. Lähisuhdeväkivallan sovittelu on vuosia jakanut mielipiteitä puolesta ja vastaan, nähtäväksi jää sovitellaanko lähisuhdeväkivaltaa jatkossa ja miten mahdollinen sovittelu toteutetaan.

Viranomaisten tietoon tuli Tilastokeskuksen tietojen mukaan lähisuhdeväkivaltarikoksissa 10 800 uhria vuonna 2020, uhreista alaikäisiä oli 21,3 prosenttia (Tilastokeskuksen www-sivut 2021). Lähisuhdeväkivallasta on tehty useita tutkimuksia ja tälläkin hetkellä on käynnissä esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) yhteistyössä Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston kanssa vuosina 2020–2023 tutkimus koronaepidemian vaikutuksista lähisuhdeväkivallan kokemuksiin ja palveluiden käyttöön (THL:n www-sivut 2021). THL, Tilastokeskus ja Jyväskylän yliopisto toteuttivat vuoden mittaisen tutkimuksen 5/2021–5/2022 lähisuhdeväkivallasta aiheutuvista kustannuksista Suomessa (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan www-sivut 2021). Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2016–2019 kohdassa 5.3 on kirjattuna, että selvitettäisiin millaisin kriteerein, lähisuhdeväkivaltaa ohjataan sovitteluun ja miten prosessi niiden osalta etenee. Selvityksen pohjalta arvioitiin, onko lainsäädännöllä mahdollisesti muutostarvetta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 16.) Lähisuhdeväkivallan selvitystyöryhmän, Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun nykytila ja kehittämisehdotukset -raportti vastasi hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan kirjattuun toimenpiteeseen 5.3 (Flinck ym. 2019, 1–2).

Työryhmän selvityksen perusteella sovittelua voidaan Suomessa jatkaa, mutta he esittivät kolmea laajaa kehittämiskokonaisuutta, joista osa vaatii jatkotyöstämistä:

1. Yhteiset kriteerit, millaisia tapauksia ohjataan sovitteluun.
2. Yhtenäiset työvälineet ja ohjeistus edellytysten avuksi arviointiin, sovitteluun ja keskeyttämiseen.

3. Lähisuhdeväkivallan koulutuksen uudistaminen, jotta saadaan varmistettua yhteiset kriteerit ja ohjeistukset. Koulutuksen kohderyhmänä on ammattihenkilöstö, lähisuhdeväkivaltarikoksia sovittelevat sekä viranomaiset, jotka ohjaavat sovitteluun. (Flinck ym. 2019, 2.)

Vuonna 2018 useat järjestöt tekivät yhteisen kriittisen kannanoton lähisuhdeväkivallan sovittelusta (Seta ry:n www-sivut 2021). Toukokuussa 2021 Helsingin kaupunginvaltuutettu, Vasemmistoliiton Veronika Honkasalo teki aloitteen lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumiseksi Helsingissä, ja aloitteen on hänen lisäksi allekirjoittanut 25 valtuutettua (Honkasalo 2021).

Vuonna 2019 suoritin rikos- ja riitasovittelun vapaaehtoissovittelijoiden peruskoulutuksen ja olen aktiivisesti osallistunut Helsingin sovittelutoiminnan järjestämiin lisäkoulutuksiin ja tapahtumiin. Alkuvuodesta 2020 minulla oli mahdollisuus osallistua Helsingin kaupungintalolla järjestettyyn lähisuhdeväkivallan sovittelu -tapahtumaan, jolloin minulla heräsi kiinnostus lähisuhdeväkivaltailmiöön ja lähisuhdeväkivallan sovittelun erityispiirteisiin. Olen lisännyt osaamistani restoratiiivisesta oikeudesta ja lähisuhdeväkivallasta ammattikorkeakouluopinnoilla ja lisäksi suorittanut THL:n aiheeseen liittyviä verkkokoulutuksia.

Alkuvuodesta 2021 minulle tarjottiin mahdollisuutta kirjoittaa opinnäytetyö Helsingin sovittelutoiminnan ammattisovittelijoille, eli Aseman Lapset ry:n katusovittelijoille kohdennetun lähisuhdeväkivallan sovittelun pilottikoulutuksen prosessista. Pilottikoulutuksessa erikoistuttiin sellaisiin lähisuhdeväkivallan sovitteluihin, joissa yksi osapuolista on alle 25-vuotias nuori. Opintoihini kuului työharjoittelu, jonka suoritin Helsingin sovittelutoiminnassa. Tutustuin sovitteluohjaajan työhön ja sovitteluprosessiin syvemmin. Työharjoitteluni sisälsi myös pilottikoulutuksen suunnittelua ja koordinaointia. Lähisuhdeväkivallan sovittelussa on monia asioita, joita tulee huomioida ja pyrin opinnäytetyössäni niistä asioista yleisellä tasolla kirjoittamaan, jotta koulutuksen sisällöstä saa käsityksen.

Aseman Lapset ry on valtakunnallinen poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, joka on perustettu vuonna 1990. Järjestössä työskentelee sosiaali- ja kasvatus-

alan ammattilaisia, joiden tehtävänä on lasten, nuorten sekä perheiden turvallisen kasvun tukeminen ja syrjäytymisen estäminen. He opettavat tunne- ja vuorovaikutustaitoja, tukevat nuorta rikoskierteen katkaisussa, sovittelevat ja puuttuvat koulukiusaamiseen. (Aseman Lapset ry:n www-sivut 2022.) Katusovittelijat ovat nuorisotyön ammattilaisia, joiden erityisosaamista voidaan hyödyntää monisyisten konfliktien ratkaisussa. Aseman Lasten ry:n nettisivuilla kerrotaan, että he verkostoituvat aktiivisesti ja heillä on moniammatillinen työskentelyote. He tekevät yhteistyötä useiden eri tahojen kanssa, kuten esimerkiksi poliisin, sovittelutoimistojen ja sosiaalitoimen kanssa. (Aseman lapset ry:n www-sivut 2022.)

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni tarkoitus oli havainnoida ja kirjata katusovittelijoille kohdennetun lähisuhdeväkivallan sovittelijan erikoistumiskoulutuksen suunnitteluvaihe ja koulutusprosessi, joihin myös itse osallistuin. Kyseessä on pilottikoulutus kasvatus-, sosiaali- ja nuorisoalan ammattilaisille kohdennetusta räätälöidystä täydennyskoulutuksesta, jossa huomioidaan osallistujien aikaisempi osaaminen. Opinnäytetyössäni kerron yleisellä tasolla sovittelusta, lähisuhdeväkivallan sovittelusta, lainsäädännöstä ja siitä, mitä on huomioitava, kun yksi osapuolista on nuori.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kirjata koulutusrunko, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää tulevissa kasvatus-, sosiaali- ja nuorisoalan ammattilaisille suunnatuissa lähisuhdeväkivallan sovittelun koulutuksissa.

Opinnäytetyössäni vastaan seuraaviin toiminnallisen kehittämistyön tutkimuskysymyksiin.

- Mitä lähisuhdeväkivallan sovittelussa tulisi huomioida silloin, kun yksi osapuolista on alle 25-vuotias?

- Miten lähisuhdeväkivallan sovittelun pilottikoulutus lopulta toteutettiin?

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyöni olen toteuttanut laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta hyödyntäen sillä tarkoitukseni oli systemaattisesti havainnoida pilottikoulutuksen ja koulutusprosessin toteutumista. Kyseessä on empiirinen havainnoiva tutkimus. Laadullinen tutkimusote etenee käytännön havainnoista yleisellä tasolla toteutuksen seurantaan ja osallistumalla itse koulutukseen. Laadullisessa tutkimusotteessa aineistoa voidaan kerätä monella tavalla ja monikanavaisesti. (Heikkilä 2014, 12, 13; Pitkäranta 2014, 27; Vilka 2015, 78.) Aineiston analysointi alkaa ja tapahtuu osittain samaan aikaan aineistonkeräämisen kanssa (Anttila 1998, Metodix www-sivut 2021).

Tutkimusstrategiani on toiminnallinen kehittämistyö, jossa on toimintatutkimuksen piirteitä. Lopputuloksena toiminnallisessa opinnäytetyössä on aina konkreettinen tuote. (Vilka & Airaksinen 2003, 51.) Tässä opinnäytetyössä se on koulutusrunko. ”Toimintatutkimus tarjoaa järjestelmällisen kehyksen ongelmanratkaisutilanteeseen sekä uusiin kehittämishankkeisiin.” (Pitkäranta 2014, 115). Toimintatutkimuksessa, voidaan hyödyntää erilaisia kvalitatiivisia menetelmiä. Toimintatutkimus suuntautuu käytäntöön ja sen on tarvekeskeistä. Perustana oli yhteistyö ja yhteinen osallistuminen, tavoitteet muotoiltiin yhdessä sovittelutoiminnan ja osallistujien kanssa. Toimintatutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytetään havainnoivaa osallistumista, haastatteluja ja kyselyjä. Tutkimusprosessi oli syklinen ja päämäärän valinnan jälkeen, vuorotteli suunnittelu, toiminta ja toiminnan arviointi, johon tehtiin tarkennuksia ja käytännön kokeiluja. (Anttila 1998; Metodix www-sivut 2021; Kananen 2017, 41, 42; Pitkäranta 2014, 10, 114–116.)

4 SOVITTELU

4.1 Rikos- ja riita-asioiden sovittelu

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on maksuton lakisääteinen palvelu, jota on tarjolla kaikkialla Suomessa. Rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelua johtaa, valvoo ja ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL on vastuussa sovittelun järjestämisestä valtakunnallisesti. Käytössä on palvelutuottajamalli, jossa THL tekee puitesopimuksen palvelun tuottajan kanssa, joka voi olla kunta, järjestö, tai yhdistys, joita THL ohjaa ja valvoo. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2021.) Sovittelupalveluja on saatavilla sovittelutoimistoista ympäri Suomen. Yksi palveluntuottajista Etelä-Suomessa on Helsingin sovittelutoiminta. (Puitesopimus THL/1492/9.10.03/2015; THL:n www-sivut 2021.)

Rimpiläisen mukaan ”rikos- ja riita-asioiden sovittelun teoreettisena viitekehyksenä toimii restoratiivinen eli korjaava oikeus.” (Rimpiläinen 2021). Restoratiivinen oikeus restorative justice tarkoittaa korjaavaa oikeutta. Siinä on kyse sosiaalisten ristiriitojen käsittelystä, jossa pyritään korjaamaan niitä vaurioita, joita ristiriidat ovat aiheuttaneet sekä palauttamaan luottamusta osapuolten välille, kun taas perinteinen oikeusajattelu pyrkii rankaisemaan. (Kääriäinen 2012, 3.) Keskeisessä asemassa restoratiivisuudessa on vuorovaikutus, dialogi, kohtaaminen ja kuunteleminen (Verso www-sivut 2022). Restoratiivisessa lähestymistavassa osapuolia kunnioitetaan konfliktinsa asiantuntijoina, konflikti palautetaan asianosaisille ja heillä on merkittävä rooli asian ratkaisussa. Yhteistyöllä on suuri merkitys ja asianosaiset etsivät yhdessä ratkaisua. (Flinck & Iivari 2004, 32; Verso www-sivut 2022.) Verso-ohjelma on vertaissovittelua varhaiskasvatus- ja opetusalan ammattilaisille, lapsille sekä oppilaille. Siinä käytetään restoratiivisen kohtaamisen menetelmiä ja vahvistetaan sovittelevaa toimintakulttuuria, jolla ratkaistaan eri osapuolten välisiä ristiriitoja. Osapuolten tunteet ja tarpeet huomioidaan, tämä usein johtaa vastuunottoon, oppimiseen ja voimaantumiseen. Tarkoituksena on eheyttää ihmissuhteet, sopia hyvityksestä ja siitä, miten jatkossa toimitaan, jotta konflikti ei pääsisi toistumaan. (Verso www-sivut 2022.) Osapuolet voivat sopia, miten vahingot korvataan se voi olla anteeksipyyntö, rahallinen korvaus, työkorvaus,

tai varastetun omaisuuden palauttaminen, tai näiden kaikkien yhdistelmä. Myös aineeton sopimus on mahdollinen, kuten käyttäytymissopimus esimerkiksi lähisuhdeväkivallassa. (Iivari 2007, 48.) Sovitteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Osapuolille järjestetään mahdollisuus kohdata toisensa ja käsitellä luottamuksellisesti tapahtumaa puolueettomien vaihtolovelvollisten vapaaehtoissovittelijoiden läsnä ollessa. Osapuolet tai sovittelunohjaajat voivat myös keskeyttää sovitteluprosessin. Sovittelussa ei aina synny sopimista, tai kaikki osapuolet eivät päädy sopimukseen. (Flinck 2013, 12-14; THL:n www-sivut 2021.)

Sovittelutapaaminen voidaan siihen soveltuviissa tapauksissa toteuttaa myös hybridisti etäyhteyksiä hyödyntäen esimerkiksi Teamsin videoyhteyden avulla tai puhelinsoviteluna. Ihmisten liikkua yhä enemmän ja opinnäytetyötä kirjoittaessa koronatilanteen myötä tällaisille mahdollisuuksille konfliktinratkaisuisissa on selkeä tarve. Sovittelussa voi toisinaan olla osapuolia, jotka asuvat eri paikkakunnilla. Tällöin joku osapuolista voi olla esimerkiksi Helsingin sovittelutoiminnan toimistolla, ja toinen osapuoli toisen paikkakunnan sovittelutoiminnan toimistolla, tai osallistua sovittelutapaamiseen, vaikka ulkomailta videoyhteyden avulla. Vallitsevan koronatilanteen aikana tulkitaan osallistuu pääsääntöisesti sovitteluun puhelimen välityksellä. Sovittelutapaaminen pyritään aina järjestämään, sillä tavalla, että siihen osallistuminen olisi mahdollisimman helppoa ja joustavaa osapuolille. (Marucco, Sillanpää & Mattsson 2021, 4-8.)

Valtakunnallinen käytäntö lähisuhdeväkivallan sovittelussa on, että osapuolten kanssa järjestetään ensin erillistapaaminen ennen varsinaista yhteistapaamista. Erillistapaamisissa osapuolilla on mahdollisuus turvallisesti kertoa kokemuksistaan, niissä varmistetaan myös vapaaehtoisuus ja onko henkilö valmis yhteistapaamiseen toisen osapuolen kanssa. Erillistapaamisissa käsitellyt asiat ovat luottamuksellisia. Erillistapaamisissa tehdään myös tarpeen mukaan palveluohjausta ja ohjataan asiakkaan suostumuksesta hänet tukipalvelujen piiriin. (Flinck 2013, 96, 97.) Yhteistapaamisissa, eli sovittelutapaamisissa ovat läsnä osapuolet, sekä kaksi tehtävään koulutettua puolueetonta vapaaehtoissovittelijaa. Myös ammattihenkilöstö, esimerkiksi sovittelunohjaaja, voi toimia yhtenä sovittelijana, tai sovittelu voidaan toteuttaa yhteistyössä ammattisovittelijoiden, kuten katusovittelijoiden kanssa. Tukihenkilö tai avustaja voi olla läsnä sovittelussa, mutta siihen on oltava molempien osapuolten suostumus. Tukihenkilö tai

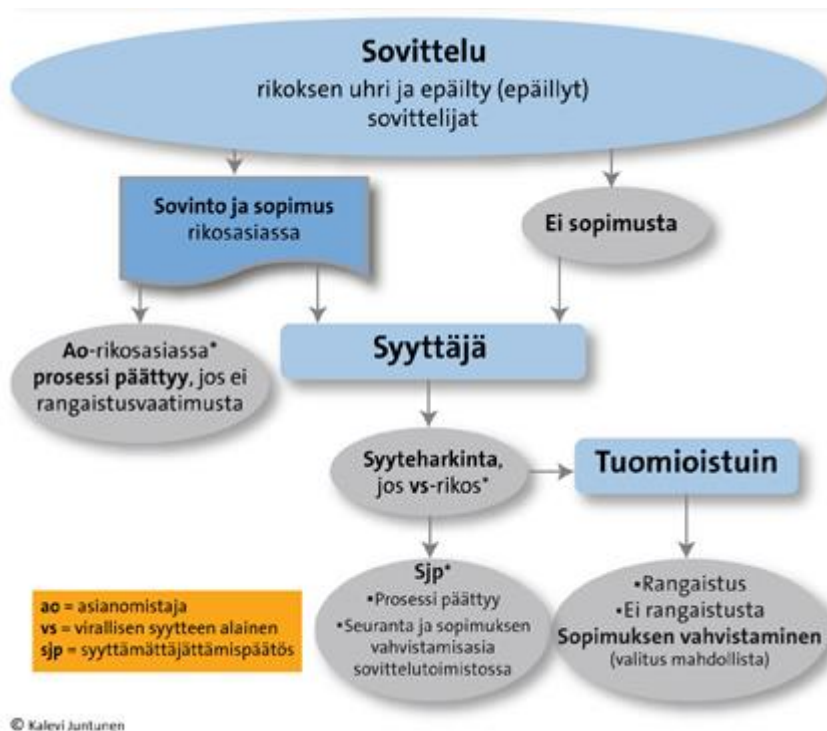
avustaja ei saa vaarantaa sovittelun häiriötöntä kulkua, eikä osallistua neuvotteluun. Alaikäisellä on sovittelussa myös pääsääntöisesti mukana huoltaja tai edunvalvoja. Tarvittaessa myös tulkki on paikalla. (Aseman Lapset ry:n www-sivut 2021; Flinck 2013, 12; THL:n www-sivut 2021.)

4.2 Lähisuhdeväkivallan sovitteluun liittyviä sopimuksia, direktiivejä ja lainsäädäntöä.

Sovittelulaki, eli laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 1015/2005 astui voimaan 2006. (Flinck 2013, 15; Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 1015/2005). Rikos- ja riita-asioiden sovittelussa ihmis- ja perusoikeudet ovat tärkeässä roolissa (Flinck 2013, 15).

Rikosprosessissa, sovittelu voi olla joko rinnakkainen tai sitä täydentävä menettely, mutta siinä ei ratkaista rikosoikeudellista syyllisyyttä tai rangaistusseuraamusta (Flinck 2013, 12; THL:n www-sivut 2021). Rikos voi olla asianomistajarikos tai virallisen syytteen alainen rikos. Suurin osa rikoksista on virallisen syytteen alaisia rikoksia, vain jotkut lievemmat rikokset ovat asianomistajarikoksia. Poliisi tutkii asianomistajarikoksia silloin, kuin asianomistaja vaatii tekijälle rangaistusta, myös aloiteoikeus syytteen nostamiseen on asianomistajalla. Ensisijainen syyteoikeus on syyttäjällä, joten asianomistaja ei voi nostaa syytettä ennen syyttäjän päätöstä. Syyttäjän ja asianomistajan syyteoikeudesta on säädetty laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997 2 luvussa. Asianomistajarikos voi olla esimerkiksi ilkivalta tai vaikka näpistys. (Jokela 2018, 262, 263; Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 689/1997 2 luku; Oikeus www-sivut 2021.) Jos sovittelussa on saavutettu sovinto, voi se johtaa siihen, että asianomistaja peruu rangaistusvaatimuksensa ja näin ollen asianomistajarikosten osalta käsittely päättyy (Kinnunen 2019). Virallisen syytteen alaiset rikokset tutkitaan aina, kun poliisi saa niistä tiedon (Oikeus www-sivut 2021). Lievä pahoinpitely on lähtökohtaisesti asianomistajarikos, mutta uudistuneessa rikoslaisissa vuonna 2011 myös lievä pahoinpitely lähisuhteessa, tai jos se on kohdistunut alaikäiseen, on rikos nykyisin virallisen syytteen alainen. (Flinck 2013, 140; HE 78/2010, 5, 11, 12; Rikoslaki 39/1889 2 luku 16 §).

Tässä Kalevi Juntusen kuviossa 1 näkyy sovittelun merkitys oikeusprosessissa.

Kuvio 1. Sovittelun merkitys oikeusprosessissa (THL:n www-sivut 2021).

Kuviosta käy ilmi, että sovittelu voi päättyä sovintoon, tai siitä ei synny sopimusta. Jos kyseessä on asiaomistajarikos ja asianomistajalla ei ole rangaistusvaatimusta, päättyy prosessi sovitteluun. Virallisen syytteen alaisissa rikoksissa syyttäjä tekee päätöksen, jatkuuko prosessi. Lähisuhdeväkivalta on virallisen syytteen alainen rikos.

Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa sitä, että väkivallan tekijä ja kohde ovat tai ovat olleet keskenään läheisessä suhteessa. Lähisuhdeväkivalta voi kohdistua nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, perheenjäseneseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. (Bildjuschkin ym. 2020, 7; THL www-sivut 2021.)

Väkivallan muotoja on useita ja se voi olla joko henkistä tai fyysistä. Siinä voidaan rikkoa fyysistä koskemattomuutta, käytös voi olla esimerkiksi alistavaa, uhkaavaa tai toista henkilöä kontrolloivaa. Lähisuhdeväkivalta voi olla seksuaalista väkivaltaa, ku-

ritusväkivaltaa, laiminlyöntiä, taloudellista väkivaltaa tai vaikka kunniaan liittyvää väkivaltaa. Siihen voi myös liittyä vainoamista. (Miessakit ry:n www-sivut 2021; Nollalinjan www-sivut 2021.)

Kansallisessa lainsäädännössä ja useissa kansainvälisissä sopimuksissa on huomioitu lähisuhdeväkivalta, niissä velvoitetaan ehkäisemään, puuttumaan ja järjestämään korjaavia palveluita (Nipuli 2019,15). Myös eettiset ohjeet monilla aloilla ohjaavat lain ohella puuttumaan lähisuhdeväkivaltaan (THL:n verkkokoulut www-sivut 2021).

Suomen perustuslain 731/199 perusoikeuksissa taataan jokaiselle oikeus turvallisuuden ja koskemattomuuteen ja se myös velvoittaa julkisen vallan turvamaan riittävät sosiaalipalvelut (Suomen perustuslaki 731/ 1999 2 luku 7 § 19 §).

Kansallisessa lainkäytössämme Euroopan unionin perus- ja ihmisoikeuksilla on tärkeä merkitys. Valtiolla on velvollisuus noudattaa ihmisoikeussopimuksia, joihin se on sitoutunut. (Jokela 2016, 20.) Suomi liittyi Euroopan ihmisoikeussopimukseen toukuussa 1989 ja noin vuotta myöhemmin sopimus ratifioitiin. Sopimusosapuolena valtio on sitoutunut noudattamaan ja turvamaan ihmisoikeussopimuksen määräyksiä ja sen tulisi huolehtia, että myös viranomaiset ja tuomioistuimet noudattavat niitä. (Peltonpää, Gullans, Pölönen & Tapanila 2018, 7, 22; Valtiosopimukset. 19/1990.)

Uhridirektiivi, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvelvoitteista on annettu 25.10.2012, kyseessä on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, jonka tarkoituksena on parantaa uhrin asemaa unionin alueella (Euroopan unionin virallinen lehti 2012). Uhrin oikeudet on otettava huomioon myös sovittelussa (Flinck 2013, 3).

Ihmisoikeussopimuksen lisäksi on tehty muitakin sopimuksia. Yksi merkittävimmistä sopimuksista lähisuhdeväkivallan rikosprosessin kannalta on Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan laaja alainen sopimus, niin sanottu Istanbulin sopimus, joka tuli kansainvälisesti voimaan elokuussa 2014 ja Suomessa astui lakina 375/2015 voimaan elokuussa 2015. (Fredman 2021, 55; Laki 375/2015 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien

määräysten voimaansaattamisesta; Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä 770/2015.)

Raskauttavat seikat ovat kirjattuina sopimuksen 46 artiklaan. Lähisuhdeväkivalta on kirjattuna artiklan 46 a-kohdassa, mutta myös moni muu kohta 46 artiklassa soveltuu lähisuhdeväkivaltaan, kuten se, että rikos saattaa olla toistuva, tai rikos tehty lapselle, tai lapsen läsnä ollessa. Kansallisten lakien ja säännösten mukaan voidaan rangaistusta määrättäessä ottaa huomioon raskauttavana seikkana lähisuhdeväkivalta. (Fredman 2021, 55; Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä 53/2015.)

4.3 Sovittelun edellytysten selvitys ja sovittelutoiminnan ammattihenkilöstön rooli sovitteluprosessissa

Perusteellinen sovittelun edellytysten arviointi on aina tärkeää, mutta erityisen tärkeää silloin, kun kyseessä lähisuhdeväkivalta. Ensisijaisesti palveluiden on kohdistuttava uhrin tarpeisiin ja etuihin ja hänelle aiheutuneen vahingon korvaamiseen sekä vastavien tilanteiden estämiseksi. On myös huomioitava uhridirektiivin säädökset. Edellytysten selvityksessä, on arvioitava, onko sellaisia tekijöitä, jotka voisivat rajoittaa uhrin kykyä osallistua sovitteluun, kuten ikä, vallan epätasapaino, tai älyllistä kapasiteettiä. (Flinck 2013, 140–142.)

Lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä rikoksissa vain poliisilla ja syyttäjällä on oikeus tehdä sovittelualoite (Iivari 2007, 36; Sovittelulaki 3 luku 13 §). Lähisuhdeväkivaltarikoksen ohjautuessa sovitteluun on siis jo poliisi tai syyttäjä arvioinut, että asia sopii soviteltavaksi. Tämän lisäksi sovittelutoimiston ammattihenkilöstö tekee arvioin soveltuvuudesta. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 49, 50.) Sovittelutoimiston ammattihenkilöstö varmistaa, että sovittelun yleiset edellytykset täyttyvät lain mukaisesti, kuten sovitteluun osallistumisen vapaaehtoisuus, asianosaisten ymmärrys sovitteluun ja siellä tehtyjen ratkaisujen merkityksen. Osapuolten tulee tietää oikeutensa ja asemansa sovittelussa. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 49, 50; Sovittelulaki 2 luku 2 §.) Lopullisen päätöksen siitä otetaanko kyseinen asia soviteltavaksi, tekee sovittelutoiminnan vastuuhenkilö, joka

Helsingin sovittelutoiminnassa on sovittelutoiminnan päällikkö, tai hänen sijaisensa. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 50.)

Lakivaliokunnan mietinnöissä (13/2005), lähisuhdeväkivaltaa ei tule ottaa soviteltavaksi, jos väkivalta on toistuvaa. Lapsen etu on huomioitava erityisen tarkasti kaikissa tilanteissa, joten lapsiin kohdistuneita seksuaalirikoksia, tai hyvin nuoreen lapseen kohdistunutta pahoinpitelyä ei sovitella. Alaikäiseen uhrin korostunut suojan tarve on huomioitava. (Flinck 2013, 142; LaVM 13/2005, 5, 6.) Helsinki on sitoutunut Kaupunginhallituksen päätöksellä siihen, että jokaisessa sovitteluprosessissa noudatetaan poliisihallituksen ohjetta (POL-2020- 28566), eikä sovitteluun ohjata tapausta, jossa väkivalta on toistuvaa. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 45.)

Sovittelulaissa sovittelunohjaajien kelpoisuudesta on säädetty, että sovittelutoiminnan vastuuhenkilöllä ja sovittelun ohjaajalla tulisi olla tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, mutta erityisestä syystä voidaan ottaa muukin henkilö, jolla on hyvä perehtyneisyys sovittelutoimintaan. (Sovittelulaki 2 luku 10 §.) Vakituksilla Helsingin sovittelutoiminnan ammattihenkilöstöllä on lakisääteinen soveltuva korkeakoulutus ja lisäksi THL kouluttaa säännöllisesti henkilökuntaa. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 50).

Kun lähisuhdeväkivallan sovittelun aloite saapuu sovittelutoimistolle poliisilta tai syyttäjältä sovittelunohjaaja lähettää aina kiittauksen aloitteentekijälle. (Helsingin sovittelutoiminta 2019, 3,4.) Tämän jälkeen tehdään esityöt ja selvitetään edellytykset sovittelulle. Olennainen osa sovitteluohjaajan työtä ja edellytysten selvitystä on myös palveluohjaus. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 50; Helsingin sovittelutoiminta 2019, 3,4.) Ammattihenkilöstö kartoittaa osapuolten kanssa osapuolten tilanteen kokonaisvaltaisesti ja heidät ohjataan tarvitsemiensa palveluiden pariin. Kyseessä on koordinoivaa työtä, jolla edistetään eri organisaatioiden yhteistoimintaa. Palveluohjauksesta on erityistä hyötyä silloin, kun osapuolella on takana vaikeita kokemuksia, joihin tarvitaan monipuolisesti palveluita ja tukea. (THL www-sivut 2022.) Helsingissä tehdään matalan kynnyksen yhteistyötä eri kunta- ja väkivaltatyön järjestötoimijoiden kesken, kuten esimerkiksi Pääkaupunkiseudun turvakodit ry:n väkivaltatyön yksikön Kilpolan kanssa, tai Rikosuhripäivystyksen, joka

tarjoaa esimerkiksi tukihenkilötoimintaa, tai oikeudellista puhelinneuvontaa. Alaikäisten asioissa Helsingissä tehdään yhteistyötä lastensuojelun lisäksi myös nuoristyön järjestöjen kanssa, kuten esimerkiksi Aseman Lapset ry. (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 50.)

Jos yksi osapuolista on alaikäinen, tarvitaan myös nuoren itsensä lisäksi hänen huoltajansa suostumus. Sovittelu edellyttää aina alaikäisen henkilökohtaista suostumusta. Sovitteluohjaaja huolehtii siitä, että nuorelle määrätään tarvittaessa edunvalvojan sijainen, jos sitä ei aikaisemmin ole tehty. Silloin, kun nuorella on esimerkiksi sosiaalityöntekijä tai omaohjaaja, ottaa sovittelunohjaaja yhteyttä häneen. Toisinaan tulee eteen tilanteita, joissa sovitteluohjaajan on tarpeen tehdä lastensuojeluilmoitus. Jos tutkintailmoituksesta ei käy ilmi, että sellainen olisi tehty, varmistaa sovittelunohjaaja ensin tutkijalta, onko lastensuojeluilmoitus jo mahdollisesti tehty. (Helsingin sovittelutoiminta 2019, 4.) Sovitteluhenkilöstö huolehtii siitä, että asianosaisten oikeusturva toteutuu (Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021, 49).

Sovitteluohjaajien arvion jälkeen lopulliset päätökset siitä, otetaanko tapaus sovitteltavaksi, tekee sovittelutoimiston vastuhenkilö. Sen jälkeen, kun esityöt on tehty ja päätös on siitä, että tapaus sopii sovitteltavaksi, valitsee sovittelunohjaaja sopivat sovittelijat tehtävään. (Helsingin sovittelutoiminta 2019, 4.) Lähisuhdeväkivallan vapaaehtoisena sovittelijoina toimivat henkilöt ovat saaneet siihen erityiskoulutuksen ja heidät on valittu tietyin kriteerein. Toisinaan myös ammattihenkilöstö itse osallistuu sovitteluun. Ammattihenkilöstö ohjaa ja valvoo lähisuhdeväkivallan sovittelua. (Elonheimo & Kuoppala 2019, 11.) Sovitteluohjaajan monipuolisiin työtehtäviin kuuluu muun muassa saatteiden kirjoittaminen sovittelijoille, konsultointi, tulkkivaraukset tarpeen mukaan ja sovittelusopimusten seuranta. (Helsingin sovittelutoiminta 2019, 2.)

4.4 Lähisuhdeväkivallan sovitteluun kohdistuva kritiikki

Sovittelu on vuosia jakanut mielipiteitä puolesta ja vastaan. Rikosuhripäivystys on ottanut kantaa lähisuhdeväkivallan sovitteluun ja siihen, mitä siinä pitää huomioida. He tuovat esille muun muassa sen, että sovittelijoiden tulisi olla osaavia ja ilmiön tuntevia

ja lähisuhdeväkivallan sovittelussa tulee käyttää erityistä harkintaa. (Rikosuhripäivystyksen www-sivut 2022.)

Joulukuussa 2018 useat eri järjestöt tekivät yhteisten kriittisen kannanoton liittyen lähisuhdeväkivallan sovitteluun. Asiantuntijajärjestöt, jotka tukevat työkseen lähisuhdeväkivallan uhreja, toivat esille huolensa siitä, että sovittelun nykymuodossa ei tarpeeksi oteta huomioon lähisuhdeväkivallan tarpeita ja oikeuksia. Kannanotossa kerrotaan, että apua antavat järjestöt saavat säännöllisesti tietoa, miten lähisuhdeväkivallan sovittelun prosessin läpikäyneet kokevat asian. Sovittelu on vaikuttanut usein kielteisesti uhrin oikeusturvaan, turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Kannanotossa tuotiin ilmi vakavia ongelmia kuten se, että uhri tuntee painetta osallistua sovitteluun. Kannanotossa kerrotaan, että tutkimuksista käy ilmi, että rikoksen tekijän käytös harvoin pysyvästi muuttuu. Järjestöt tuovat esille sen, että lähisuhdeväkivallan uhrin ja tekijän välisen dynamiikan ymmärtäminen on haastavaa ja edellyttää vankkaa ammattitaitoa, eikä pelkkä lisäkoulutus lähisuhdeväkivallan sovitteluun anna riittäviä valmiuksia tehtävään. Järjestöjen yhteinen kanta on, että lähisuhdeväkivallan sovittelusta tulee nykymuodossa luopua. (Seta ry:n www-sivut 2022.)

Ihmisoikeusliitto on antanut lausunnon 2019, jossa he ovat keskittyneet niin sanottuun kunniaan liittyvään väkivaltaan. Heidän näkemyksensä on, että lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun tulee olla poikkeuksellinen menettely, johon ryhdytään korkeintaan perusteellisen harkinnan jälkeen ja niin kutsuttuun kunniaan liittyvään väkivaltaan sovittelua ei tulisi käyttää. (Ihmisoikeusliiton www-sivut 2022.)

5 NUORET LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SOVITTELUSSA

Rikosoikeudellinen vastuuikäraja on rikoslaissa 15 vuotta ja tekijän tulee olla syyntakeinen. Vahingonkorvausvastuuta ei ole sidottu tiettyyn ikärajaan, vaikka vahingon olisi aiheuttanut alle 18-vuotias, on henkilö korvausvastuussa. Toki olosuhteet huomioidaan, kuten esimerkiksi ikä, kehitystaso ja varallisuus. (Rikoslaki 39/ 1889 3 luku 4 §; Vahingonkorvauslaki 412/1974; Viljanen, Tuomisto, Tolonen ym. 2004.) Alle 18-

vuotiasta pidetään lastensuojelulaissa lapsena, kuten myös Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksessa. Lastensuojelulaissa 12 vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus käyttää puhevaltaansa itseään koskevissa asioissa. (Flinck 2013, 124–126; Lastensuojelulaki 417/ 2007 1 luku 6 § 4 luku 21 §; THL lastensuojelun käsikirja www-sivut 2021.) Hallintolaissa 434/2003 kerrotaan, että 15 vuotta täyttäneellä ja hänen huoltajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asian koskiessa alaikäisen oikeutta tai etua (Hallintolaki 434/2003 3 luku 14 §). Suomen perustuslaissa 731/1999 on kirjattuna, että ”lasta on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilönä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti” (Perustuslaki 731/ 1999 6 luku 6 §). Nuoruusikä määritellään monin eri tavoin eri yhteyksissä, mutta lastensuojelulaissa nuorena pidetään 18–24-vuotiaita. Oikeustoimikelpoinen henkilö on 18 vuotta täyttänyt, jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi. Myös sovittelussa vajaavaltaisuuden ja täysivaltaisuuden ikäraja on 18 vuotta. Laissa alle 18-vuotiaille on määrätty huoltajat. (Flinck 2013, 125; Laki holhustoimesta 442/ 1999 1 luku 2 §; Lastensuojelulaki 417/ 2007 1 luku 6 §.)

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 1015/2005 astui voimaan 2006, eli sovittelulaki, joka sääntelee myös lähisuhdeväkivallan sovittelua Suomessa (Flinck 2013 asemansa, 15). Sovittelulain 2 §:n mukaan sovittelu voidaan toteuttaa vain sellaisten osapuolten kesken, jotka ovat henkilökohtaisesti ja vapaaehtoisesti ilmaisseet suostuvansa sovitteluun ja jotka pystyvät ymmärtämään sovittelun sekä siinä tehtävien ratkaisujen merkityksen. Ennen kuin osapuoli antaa suostumuksensa sovitteluun, hänelle tulee selvittää sovitteluun liittyvät oikeutensa. Osapuolella on oikeus peruuttaa suostumuksensa milloin tahansa sovittelun aikana. Ennen kuin sovittelutoimisto päättää sovittelun aloittamisesta tulee varmistaa, että 2 §:ssä säädetyt edellytykset sovittelulle ovat olemassa, sekä arvioida, soveltuuko asia soviteltavaksi. Sovittelutoimistossa sovittelutoiminnan vastuuhenkilö päättää asian ottamisesta soviteltavaksi. Sovittelun edellytyksiä arvioidaan sovittelutoiminnan henkilöstön toimesta kokonaisvaltaisesti. (Flinck 2013, 91; Sovittelulaki 1 luku 2 §; 3 luku 15 §.)

Sovittelussa ei ole lain mukaan varsinaista alaikäraja, mutta myös alaikäisen on annettava henkilökohtainen suostumus sovitteluun ja hänen on ymmärrettävä sovittelun ja siellä tehtävien ratkaisujen merkitys, lisäksi hänen huoltajansa, tai muun laillisen

edustajansa suostumus tarvitaan. (Lastensuojelun käsikirja THL:n www-sivut 2021; Sovittelulaki 1 luku 2 §.)

Muissa kuin lähisuhdeväkivaltarikoksissa, lasten- ja nuorten rikos- ja riita-asioissa, sovittelualoitteen voi tehdä lapsen taikka nuoren huoltaja, osapuoli, poliisi, syyttäjä, edunvalvoja, koulu tai sosiaaliviranomaiset. Sovittelun on oltava lapsen ja nuoren edun mukainen ratkaisu. (Lastensuojelun käsikirja www-sivut 2021; Lastensuojelulaki 4 luku 24 §; Sovittelulaki 3 luku 13 §; THL:n www-sivut, 2021.)

Poliisihallitus on tehnyt ohjeen rikosasioiden ja sovittelusta, jossa kerrotaan, että poliisiin tulee olla aktiivinen, huomioida sovittelun mahdollisuudet ja ohjata rikoksen osapuolia sovitteluun (Poliisihallitus 2019, 3).

Nuorelle tulee määrätä edunvalvojan sijainen, jos on syytä olettaa, että huoltaja ei voi puolueettomasti valvoa hänen etuaan asiassa ja muutoinkin nuoren edun turvaamiseksi. Tällainen tilanne saattaa muodostua esimerkiksi silloin, kun lähisuhdeväkivallassa on kyse sisaruksista, tai toinen huoltajista on itse toinen osapuolista. Edunvalvojan sijaisen määrää tuomioistuin, tai myös huoltaja ja sosiaalihuollon vastaava yhdessä. Sovittelun ammattihenkilö, eli sovitteluohjaaja tekee päätöksen täytyvätkö edellytykset sovitteluun ja selvittävät myös mahdollisen edunvalvojan sijaisen tarpeen silloin, kun yksi osapuolista on alaikäinen. Jos vanhempi on kohdistanut nuoreen väkivaltaa, eli nuori on uhrin asemassa, haetaan hänelle aina edunvalvojan sijainen. Yleensä sen hakee tutkinnanjohtaja sosiaaliviranomaisten kautta tai tarvittaessa sovitteluohjaaja. (Flinck 2013; 129; Lastensuojelulaki 4 luku 22 §; Lastensuojelun käsikirja THL:n www-sivut 2021.)

Nuoren edun turvaamiseksi esimerkiksi silloin, kun hän on epäiltynä, hänellä on oikeus tarvittaessa myös oikeusavustajaan hänen etujensa turvaamiseksi, mutta sitä ei myönnetä, jos asialla on hakijalle vähäinen merkitys. Oikeusapu on maksutonta silloin, kun hakijalla on pienet käyttövarat ja varallisuus. (Oikeus www-sivut 2021.) Jos alaikäiseen on kohdistunut sellainen rikos, jossa uhrilla on rikoksen laadun tai ikänsä vuoksi erityisen suojan tarve, ei sitä saada ottaa sovitteluun (Flinck 2013, 129; Sovittelulaki 1 luku 3 §).

Osapuolten tulee osallistua sovitteluun henkilökohtaisesti. Osapuolilla on sovittelutapaamisissa oikeus käyttää avustajaa tai tukihenkilöä edellyttäen, että tämä ei vaaranna sovittelun häiriötöntä kulkua. Silloin, kun osapuolena on alaikäinen tulisi asia järjestää sillä tavalla, että hänellä on mahdollisuus saada tukea huoltajaltaan, tai muulta lailliselta edustajaltaan, kuten esimerkiksi edunvalvojan sijaiselta. Osapuolen huoltajaa, tai muuta laillista edustajaa ei saa kieltää osallistumasta sovittelutapaamiseen, jos lapsi on alle 15-vuotias. (Lastensuojelun käsikirja THL:n www-sivut 2021; Sovittelulaki 3 luku 18 §.) Silloin, kun kyseessä on alaikäisen sopimus, tulee siihen saada myös huoltajan tai muun lakisääteisen edustajan esimerkiksi edunvalvojan allekirjoitus (Lastensuojelun käsikirja THL:n www-sivut 2021).

6 KOULUTUSSUUNNITELMA

6.1 Suunnittelutyöpaja

Alkuvuodesta 2021 minulle oli erään Helsingin sovittelutoiminnan järjestämään koulutuksen jälkeen tarjottu mahdollisuutta kirjoittaa pilottikoulutuksesta opinnäytetyö. Helsingin sovittelutoiminnan päälliköltä Sini-Heino Mouhulta tuli helmikuussa 2021 sähköposti, jossa pyydettiin varamaan kalenteriimme päivämäärä 3.6.2021, jolloin kutsuisimme koolle koulutettavia ja mahdollisesti kouluttajia. Tarkoitus olisi yhdessä osallistujien kanssa suunnitella ja rakentaa koulutuksen osioita.

Ennen kesäkuun tapaamista pidimme suunnittelutyöpajan 20.5.2021 siitä, miten fasilitoidaan 3.6.2021 tapaaminen. Kuusi henkilöä osallistui työpajaan. Vetäjänä toimi Helsingin Sovittelutoiminnan päällikkö ja lisäksi heiltä oli läsnä kaksi sovittelunohjaajaa. Aseman Lapset ry:stä työpajaan osallistui tiimipäällikkö ja kouluttaja. Minä olin opinnäytetyöntekijänä paikalla.

Osallistujat määrittivät ja tarkensivat yhdessä, ketkä ovat koulutuksen asiakasryhmä, joiden palvelemista halutaan pilottikoulutuksen avulla parantaa. Suunnittelutyöpajassa päätettiin, että yhden osapuolen lähisuhdeväkivallan sovittelussa tulisi olla alle 25-

vuotias nuori. Tähän päädyttiin Aseman lapset ry:n tiimipäällikön Heikki Turkan ehdotuksesta, jonka hän perusteli sillä, että aivotutkijoiden ja nykytietämyksen mukaan nuoruusiässä aivot kehittyvät voimakkaasti noin 25-vuotiaaksi. Ennen lopullisen rakenteensa saavuttamista nuori tarvitsee tuekseen aikuisia, mutta toisaalta pitää myös muistaa kunnioittaa hänen itsemääräämisoikeuttaan ja mahdollisuutta tehdä omia valintoja. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2022.)

Kaikki koulutukseen osallistujat ovat ammattilaisia ja koulutus räätälöidään heille. Tunnustetaan koulutukseen osallistujien aikaisempi osaaminen ja kartoitetaan, miten saadaan substanssiosaamista lisättyä. Koulutuksessa hyödynnetään osallistujien koulutuksia ja kokemuksia. Yhdistetään osaamista monelta eri sovittelun kentiltä ja sovitteluohjaajat tuovat ohjaajan näkökulmaa, lähisuhdeväkivallan kouluttajan näkökulmaa ja sovitteluprosessin tuntemusta koulutukseen.

Pohdimme alustavasti myös sitä, mitä pilottikoulutuksen koulutusrungon mahdollisesti tulisi sisältää. Mietimme niin sanottua hybridimallia, jossa olisi laajennettua sovittelua ja mahdollisesti conferencing-sovittelua. Myös erillistapaamisista oli osallistujien kesken keskustelua ja pohdittiin, että ne voisivat joissain tapauksissa mahdollisesti toimia kartoituksena itse sovitteluun. Keskustelimme siitä, mitä osioita koulutuksen teoriaosuus voisi sisältää.

Koronatilanteen takia koulutuksen teoriaosuus päätettiin toteuttaa varmuuden vuoksi kokonaan Teamsissa. Pohdimme myös mahdollisia ennakkotehtäviä ja koulutuksen eri osioita ja ketkä toimivat kouluttajina. Varsinainen koulutusrunko ja aikataulu sovittiin päätettäväksi orientaatioissa 3.6.2021, jolloin myös THL:ltä on paikalla henkilöstöä.

6.2 Koulutuksen tarkoitus ja asiakasryhmä

Kyse on nuorille suunnatusta lähisuhdeväkivallan sovittelusta, joissa ainakin yksi osapuolista on alle 25-vuotias. Koulutuksen tarkoituksena on laajentaa sovittelun reviiriä, lisätä moniammatillista työskentelyä, jotta nuori saisi kunnan jälkihoitoa, jonka mahdollistavat katusovittelijat. Sovittelu voisi toimia myös ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä, jotta saadaan väkivallan kierre katkaistua. On asiakkaan edun mukaista, että

ammattilaiset ovat mukana sovittelussa ja siitä hyötyvät niin nuoret kuin koko perhe. Kyseessä on Helsingin pilotti. Alkuperäisen suunnitelman mukaan koulutukseen piti osallistua henkilökuntaa seuraavilta toimijoilta, Aseman Lapset Ry, Helsingin sovittelutoiminta ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Turvaverkko Helsingistä. Osallistujat tarkentuivat koulutuksen orientaatiopäivällä.

6.3 Pilottikoulutuksen Teams-tiimi

Työpajan jälkeen Helsingin Sovittelutoiminnan päällikkö loi Teamsiin tiimiin nimeltä Lsvv-sovittelijakoulutus katusovittelijoille pilottikoulutusta varten. Tiimi sisältää sovittelutoiminnan päällikön ja henkilöstön lisäämiä ennakkoaineistoja koulutukselle. Sinne oli myös pilottikoulutukseen osallistujilla mahdollisuus lisätä hyödyllisiä linkkejä ja vinkkejä aiheesta muille itseopiskeluun. Tiimistä löytyy muun muassa kooste koulutuksen sisällöstä, koulutuspäivien materiaalit, kehitystehtävä, linkkipankki ja Excel opiskelijoiden koulutukseen liittyvistä lähisuhdeväkivallan sovitteluista. Viestit osio toimi tiedottamiseen ja siinä oli mahdollista keskustella ja esittää kysymyksiä. Tiimin jäseniä ovat Helsingin Sovittelutoiminnan sovittelunohjaajat, koulutukseen osallistujat, myös THL:n kehittämispäälliköllä Henrik Elonheimolla on pääsy tiimiin. Hänen työtehtäviinsä kuuluu rikosten- ja riitojen sovittelun valtakunnallinen koordinaatio ja kehittäminen.

6.4 Lähisuhdeväkivallan erikoistumiskoulutus katusovittelijoille- dialoginen reflektiopäivä

Orientaatiopäivä järjestettiin 3.6.2021 ja vetäjänä toimi Helsingin sovittelutoiminnan päällikkö ja paikalla oli kaksitoista henkilöä, joista kaksi oli sovittelutoiminnan sovittelunohjaajia ja minä opinnäytetyöntekijänä, lisäksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta eli THL:ltä paikalla oli kehityspäällikkö Henrik Elonheimo ja erityisasiantuntija Ilona Rimpiläinen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Turvaverkko Helsingistä, oli paikalla yksi henkilö ja loput henkilöt olivat Aseman Lapsilta.

Tapaamisen aluksi pidettiin lyhyt esittelykierros. Henrik Elonheimo (THL) kertoi, että lähisuhdeväkivallan sovittelu on yksi heidän kehityskohteistaan. Tarkensimme koulutuksen alussa, että kyseessä on nuorille suunnattu lähisuhdeväkivallan sovittelu, josta yksi osapuolista on alle 25-vuotias. Osa reflektiopäivän keskusteluista nauhoitettiin, jotta poissaolijat pääsevät jälkikäteen kuuntelemaan keskusteltuja aiheita. Valitettavasti emme muistaneet heti aluksi laittaa nauhoitusta päälle.

Sovittelun erityisasiantuntija (THL) Ilona Rimpiläinen esitti tiivistyksen vuoden 2015 lähisuhdeväkivallan sovittelijoiden koulutusohjelmasta. Tämän jälkeen suunnitelimme pilottikoulutusta. Mietimme koulutuspäivien määriä. Sovimme, että on selkeät osiot, joissa on neljä tematiikkaa.

Koulutus toteutettaisiin käänteisen pedagogiikan, eli käänteisen oppimisen (flipped learning) keinoilla oppijalähtöisesti. Koulutuksessa tuettaisiin omaehtoista ja omaaloitteista opiskelua pedagogisessa mielessä. Siinä kohdataan opiskelijat yksilönä, luodaan oppimisen mahdollisuuksia ja tuetaan toimijalähtöistä sitoutumista. Käänteisessä opetuksessa on tyypillistä, että teoriaan tutustutaan itsenäisesti kotona. (Toivola, Peura & Humaloja 2017, 18, 19.)

Jokaiseen teemaan suunniteltiin tehtäväksi Teamsin tiimiin ennakkoaineisto, joka sisältää kirjallisuutta, artikkeleita ja videoita. Koulutukseen osallistuvat tutustuvat aineistoon etukäteen. Näin jäisi keskustelulle tilaa koulutuspäivinä ja oppiminen tapahtuu yhteisten kokemusten kautta. Koimme tärkeäksi, että käsittelemme myös ajankohtaisia aiheita ja julkisuutta liittyen lähisuhdeväkivaltaan. Suunnitelmasta huolimatta jokaiseen teemaan ei tullut erillistä osiota tiimiin, vaan ennakkomateriaali oli kätevästi yhdessä linkkipankissa.

Koulutuspäiviä sovittiin syys-, loka- ja marraskuulle.

Teemat:

1. Lähisuhdeväkivalta ilmiönä

Mietimme mitä aiheita ja asioita lähisuhdeväkivallan ilmiöstä olisi hyvä tuoda esille pilottikoulutuksessa ja mistä asioista olisi hyvä saada lisää tietoa ja lisätä sitä kautta lähisuhdeväkivallan sovittelussa erityisosaamista. Asiantuntijaluennoitsijoita pyytäisimme mahdollisesti Loisto settlementistä kunniaväkivaltaan liittyen. Sukupuolten moninaisuudesta pyydettäisiin SETA ry:ltä luennoitsijaa. Palveluohjauksen kannalta, olisi hyvä, jos myös joku turvakodeilta tulisi alustamaan. Helsingin sovittelutoiminta tekee paljon yhteistyötä Pääkaupungin turvakoti ry:n kanssa. Lähisuhdeväkivalta ilmiönä koulutusosioissa käsiteltäisiin seuraavia asioita:

- käsite ja siihen liittyvä tutkimustieto sekä ymmärrys ja monimuotoisuus
- erityispiirteet, neurologia
- väkivallan muodot ja määritelmät, kuten taloudellinen- henkinen-, fyysinen, kunniaväkivalta, lähisuhdeväkivalta ja parisuhdeväkivalta.
- lähisuhdeväkivaltaan ilmiönä, julkinen keskustelu ja poliittinen paine.
- kannanotot
- arviointi ja kehittämistyö.

2. Oikeudellinen näkökulma

Kouluttajina toimisi mahdollisesti TtT, hoitotieteen dosentti Aune Flinck ja THL:n nykyinen kehittämispäällikkö Henrik Elonheimo. Flinck on kehittänyt rikosten ja riitojen sovittelupalveluita Suomessa, työskennellyt kehittämispäällikkönä THL:ssä, perheväkivallan tutkijana Tampereen yliopistossa ja toimii kouluttajana. (Professio www-sivut 2022.) Flinck on kirjoittanut muun muassa Rakennamme sovintoa -oppaan rikosten ja riitojen sovitteluun, tätä olen käyttänyt yhtenä lähteenä opinnäytetyössäni. Elonheimo on kriminologian ja restoratiivisen oikeuden dosentti. Hän toimii THL:n kehittämispäällikkönä ja hänen tehtävinään on rikosten ja riitojen sovittelun valtakunnallinen koordinointi ja kehittäminen. (THL:n www-sivut 2022.) Poliisilta kouluttajaksi pyydettäisiin esimerkiksi lähisuhdeväkivalta-ryhmän tutkinnanjohtaja Tommi Lehtonen. Syyttäjälaitokselta pyydettäisiin syyttäjä, nimi tarkentui vasta myöhemmin.

Oikeudellisen näkökulman tematiikassa käsiteltäisiin seuraavia asioita:

- juridiikka, viranomaiset ja rikosprosessi

- laki, direktiivit ja suositukset, kuten ihmisoikeusnäkökulma, uhridirektiivi ja Istanbulin sopimus
- poliisi ja syyttäjä lähisuhdeväkivaltaa sisältävien aloitteiden tekijöinä. Mahdollisesti syyttäjä ja poliisi vierailemassa
- osapuolten oikeusturva
- sopimusasiakirja

3. Sovitteluprosessi

Vaikka sovitteluprosessi on koulutukseen osallistujille pääsääntöisesti ennestään tuttua, niin kerrattaisiin tärkeitä asioita ja saisimme lisäkoulutusta eri menetelmistä. Sovitteluprosessi osiossa käsiteltäisiin mahdollisesti seuraavia asioita:

- asian kulku sovittelussa
- sovittelutoimiston ja sovittelijoiden roolit
- lähisuhdeväkivallan sovittelun edellytysten arviointi
- erillis- ja yhteistapaamiset
- menetelmät, conferecing, läheisneuvonpito

4. Sovittelijana toimiminen

Tämä päivä olisi ohjaajavetoinen, lisäksi kouluttajina mahdollisesti nuorisopsykiatri, conferencing -menetelmää kouluttaisi Aseman Lapset ry:n Julia Saarholm ja läheisneuvonpidon kouluttajaksi ehdotettiin Tarja Heinoa.

Sovittelijana toimimisessa koulutusosioissa käytäisiin läpi seuraavia asioita:

- dialogisuus, kohtaaminen, sovittelumenettely (Tunnetaitomestarit).
- sovittelutoiminnan henkilökunnan ja sovittelijoiden välinen yhteistyö.
- roolitus
- jaksaminen.

Reflektiopäivänä sovittiin pilottikoulutuksen ja työohjauksellisten reflektiopäivien päivämäärät.

Pilottikoulutuksen päivämäärät:

15.9.2021 klo 12.00–17.00 (Ilmiö ja oikeudellinen näkökulma)

4.10.2021 klo 10.00–16.00 (Sovitteluprosessi)

26.10.2021 klo 9.00–14.00 (Sovittelijana toimiminen, osapuolten erityispiirteet)

Työnohjauksellisten reflektiopäivien päivämäärät:

20.9.2021 klo 15.00–16.30

27.10.2021 klo 15.00–16.30

1.11.2021 klo 15.00–16.30

Työnohjauksellisilla reflektiopäiviä päätettiin järjestää, koska niillä lisätään ammatillisia ja persoonallisia valmiuksia, nuorten lähisuhdeväkivallan sovittelun näkökulmasta reflektiivisten keskustelujen avulla. Tavoitteena on ammatillinen kasvu, kehittyä työssä ja vuorovaikutustaidoissa. Niissä pohditaan sekä yksilötasolla ja ryhmänä omaa oppimista ja työskentelyä. (Ruutu & Salmimies 2015, 15, 16.)

6.5 Pilottikoulutuksen järjestelyt

Aloitin työharjoitteluni elokuun alussa ja silloin aloitimme koulutuspäivien varsinaiset järjestelyt. Kaikki järjestelyt hoidettiin yhteistyössä, osan järjestelyistä hoiti sovittelu-toiminnan päällikkö, osan minä ja osan järjestelyistä hoitivat sovitteluohjaajat. Ensimmäisen koulutuspäivän järjestelyistä vastaasi pääosin sovittelu-toiminnan päällikkö itse, mutta minut oli lisätty sähköpostien kopiokenttään, joten pysyin hyvin mukana järjestelyissä alusta asti. Hän myös aktiivisesti tiedotti minulle siitä, miten asiat etenevät. Toisen koulutuspäivän järjestelyistä vastasin pääsääntöisesti itse, mutta toki sain opastusta. Sovittelutoiminnan päällikkö kertoi minulle, keihin yhteistyökumppaneihin ottaisin yhteyttä. Järjestelyt hoituivat kätevästi sähköpostitse. Asiantuntijaluennoitsijoiden kanssa sovittiin käytännön asiat, kuten aikataulu ja mahdollinen korvaus heidän palveluistaan. Osa yhteistyökumppaneiden luennoitsijoista olivat maksuttomia.

Koulutuskutsut ja osallistumislinkki Teamsiin lähetettiin opiskelijoille hyvissä ajoin ennen koulutuksia sähköpostitse kokouskutsuna koulutus kerrallaan. Sähköpostissa oli kerrottuna päivän ohjelma, luennoitsijat ja aikataulut. Ensimmäisen kutsun lähetin elokuun lopussa siinä oli, lisäksi muistus ja ohjeet siitä, mistä löytyy koulutuksen ennakkomateriaali.

Myös Työnohjaukselliset reflektiopäivät järjestettiin Teamsissa ja työnohjauksellisen reflektiopäivien vetäjinä toimi aina kaksi sovitteluohjaajaa ja kutsut tulivat heiltä, jotka oli valittu vetäjiksi keskusteluihin.

Syyskuusta alkaen koulutukseen osallistujat perehtyivät ja osallistuvat käytännön lähisuhdeväkivaltasovitteluihin tarkkailevana osapuolena. Tämä toteutettiin niin, että sovittelunohjaajat jakavat tapaukset ja kysyvät lupaa myös sovittelun osapuolilta. Toisin joissain sovitteluissa Aseman Lapset ry:n sovittelija, oli yksi sovittelijoista, koska heillä on siihen tarvittava ammattitaito.

Pääsääntöisesti koulutus ja luennoitsijat toteutuivat alkuperäisen suunnitelman mukaan, joka tehtiin dialogisen reflektiopäivän aikana.

7 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SOVITTELUN ERIKOISTUMISKOULUTUS KATUSOVITTELIJOILLE

7.1 Ensimmäinen koulutuspäivä

Lähisuhdeväkivallan oikeudellinen näkökulma ja ilmiöt järjestettiin 15.9.2021 klo 12.00–17.00. Koulutuspäivän aluksi pidettiin jälleen lyhyt esittelykierros ja TtT hoitotieteen dosentti Aune Flicnk kertoo lyhyesti työurastaan. Päivän ohjaajina toimivat kaksi sovittelunohjaajaa, paikalla oli kolme katusovittelijaa ja minä opinnäytetyöntekijänä. Koulutus tallennettiin Teamsillä. Koulutus alkoi Aune Flinckin osuudella, jossa käytiin läpi seuraavia aiheita.

- monimuotoinen lähisuhdeväkivalta ja lähisuhdeväkivallan sovittelu

- lähisuhdeväkivallan sovittelua vastaan
- onko lähisuhdeväkivallan sovitteluissa riskejä?
- lähisuhdeväkivallan mahdollisuuksia
- lähisuhdeväkivallan sovittelu – nykytila ja kehittämissuositukset
- lähisuhdeväkivallan sovittelun oikeudellinen näkökulma
- lähisuhdeväkivallan sovittelun osapuolten oikeusturva
- lähisuhdeväkivallan sovittelun kansallinen säätely
- Istanbulin sopimus

Tämän osuuden jälkeen paikalle tuli syyttäjä ja poliisin edustaja. Aiheena oli lähisuhdeväkivallan sovittelun kriteerit poliisin ja syyttäjän näkökulmasta. Kirjallinen materiaali, Power Point -esitykset oli toimitettu koulutuksen järjestäjille etukäteen, mutta kysymyksille jäi hyvin tilaa ja moni asia muistiinpanoissani perustuikin koulutuksessa käytyihin keskusteluihin. Vaikka olen pääsääntöisesti rajannut koulutuspäivien yksityiskohtaisen sisällön opinnäytetyössäni, koska muutoin opinnäytetyöstä tulee aivan liian pitkä, niin haluan muutaman asian kirjoittaa poliisin ja syyttäjän osuudesta. Mielestäni tämä osuus koulutuksesta on kuitenkin tärkeä, koska ainoastaan poliisilla, tai syyttäjällä on oikeus lähettää lähisuhdeväkivallan tapaus soviteltavaksi.

Seuraavaksi kouluttajina toimivat lähisuhdeväkivalta-ryhmän tutkinnanjohtaja Tommi Lehtonen poliisista ja syyttäjä Jutta Tschokkinen syyttäjälaitokselta. Heidän esittelyistään kävi ilmi, että rikoskomisario Lehtonen, oli työskennellyt 3,5 vuotta tutkinnanjohtajana Helsingin poliisilaitoksen läheisväkivallan aikuisten yksikössä. Tschokkinen kertoi työskennelleensä aikuisten lähisuhdeväkivallan parissa koko uransa.

Poliisilla on myös läheisväkivallan nuorisoryhmä ja he sopivat keskenään, minkä ryhmän ammattitaito on paras tapauskohtaisesti, jos osapuoli on alle 18 vuotta. Poliisi ottaa huomioon rikoksen laadun ja tarkistaa onko entisyyttä, tai epäilystä aikaisemmasta väkivallasta. Tämä tarkistetaan poliisin omista järjestelmistä ja asiaa pyritään selvittämään myös kuulusteluissa. Käytännössä poliisit näkevät nykyisestä järjestelmästä tietoa viisi vuotta, mutta tarvittaessa voivat tehdä arkistokyselyn, mutta niissä ei näy enää rikosilmoituksia. Osapuolilla täytyy olla yhteinen näkemys siitä, että jotain on tapahtunut, jotta asia olisi soviteltavissa ja osapuolten suostumus täytyy aina olla sovittelulle. Lehtonen myös muistutti, että sovittelu ei estä esitutkinnan suorittamista.

Sitä suoritetaanko esitutkinta ei voida tarkkaa rajata, vaan olosuhteet huomioidaan tapauskohtaisesti. Nyrkkisääntö kuitenkin on, että mitä vakavampi rikos on kyseessä, sitä varmemmin suoritetaan esitutkinta. Vakavia rikoksia ei lähetetä sovitteluun. Pääosin kriteerit poliisin ja syyttäjien lähisuhdeväkivallan tapausten ohjaamisesta sovitteluun olivat samanlaiset ja he lähtevät lain mukaisista kriteereistä, mutta tämän lisäksi syyttäjä myös punnitsee yksityisiä ja yleistä etua päätöksessään. Käytännössä kuitenkin syyttäjää harvemmin lähettää tapauksen soviteltavaksi, koska usein poliisi on jo tehnyt kartoituksen ja päätöksen niissä tapauksissa, jossa koetaan, että sovittelu on mahdollista. Lehtonen kertoi, että yleensä poliisi lähettää syyttäjälle esitutkinnan rajoittamispäätöksen, kun osapuolet ovat päässeet sopimukseen ja sopimusta on noudatettu. Tschokkinen muistutti myös siitä, että sovittelu ei automaattisesti tarkoita syyttämättäjättämispäätöstä, mutta lähtökohtaisesti ajatus on kuitenkin se, että jos sovittelussa päästään molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, niin voidaan tehdä syyttämättäjättämispäätös. Sekä poliisi ja syyttäjä seuraavat sopimusten täyttymistä. Poliisi ja syyttäjä korostivat sitä, että vaikka on yleiset kriteerit, niin sovitteluun lähettäminen edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa.

Yhteenveto ensimmäisestä koulutuspäivästä:

Pääsääntöisesti sovittelumahdollisuutta tarjotaan lähisuhdeväkivallan osapuolille vain kerran ja edellytykset arvioidaan huolellisesti. Oikeusturva on aina tärkeää sovittelussa, mutta lähisuhdeväkivallan ollessa kyseessä tulisi aina selvittää myös valtasuhteet. Sovittelussa voi tulla esille asioita, joita ei ole käynyt ilmi esitutkintapöytäkirjassa kuten esimerkiksi lähisuhdeväkivallan toistuvuus. Sovittelu on vapaaehtoista ja voidaan aina keskeyttää. Palvelunohjauksen tärkeys tuli esiin myös tässä koulutuksessa. Sovittelu antaa mahdollisuuden kertoa tunteista, ottaa vastuuta teoistaan, saada asiat päätökseen ja saada korvausta tapahtuneesta. Edellytykset selvitetään moneen kertaan eri henkilöiden toimesta ennen, kuin lähisuhdeväkivalta etenee sovitteluun asti.

Poissaolijoille päätettiin koulutuksen jälkeen pitää videokatselmus ja tämä toteutettiin 12.10.2021. Opiskelijat olivat itsenäisesti katsoneet etukäteen Aune Flinckin pitämät osuudet tallenteelta ja sitten katsottiin yhdessä poliisin ja syyttäjän osuus koulutuksesta. Olin tehnyt etukäteen kysymyksiä opiskelijoille Aune Flinckin osuudesta, jonka

he katsoivat itsenäisesti. Lisäksi oli vapaamuotoista keskustelua ensimmäisestä koulutuspäivästä. Videokatselmukseen oli varattu 2,5 tuntia aikaa.

7.2 Toinen koulutuspäivä

Lähisuhdeväkivallan prosessi ja työote 4.10.2021 klo 10.00–16.00. Päivän ohjaajina toimivat kaksi sovittelunohjaajaa, paikalla olivat kaikki koulutukseen osallistujat ja minä opinnäytetyöntekijänä. Koulutusta ei nauhoitettu. Kaikki koulutuspäivän osallistujat olivat tuttuja ennestään, joten esittelykierrosta ei pidetty. Koulutuspäivän aloitti kaksi lähisuhdeväkivallan vapaaehtoissovittelijaa ja heidän jälkeensä Helsingin sovittelutoiminnan kaksi sovitteluohjaajaa kertoivat lähisuhdeväkivallan prosessista heidän työnsä kannalta.

Vapaaehtoissovittelijat:

Lähisuhdeväkivallan sovittelu vapaaehtoissovittelijan näkökulmasta ja miten restoraatiivisuus näissä ilmenee. Esimerkkitapauksia erilaisista lähisuhdeväkivallan sovitteluista oli 5 kpl: Veljesten välinen konflikti, josta toinen alaikäinen; eteläaasialaista taustaa olevien suvun sisällä tapahtunut kuritusväkivalta; vanhempien ja teinin välinen konflikti, perheen sisäinen, jossa alaikäinen nuori ja samaa sukupuolta oleva uusperhe; entisen pariskunnan välinen seksuaalirikos, joka oli vanhenemassa; seurustelussa tapahtunut konflikti, jossa rikosnimikkeenä pahoinpitely ja laitoin uhkaus, mutta pitäisi todellisuudessa olla molemminpuolinen pahoinpitely. Esimerkkitapauksista kävi hyvin ilmi lähisuhdeväkivallan moninaisuus. Toimintamallit sovitteluissa ovat yksilöllisiä, eivätkä kaikki noudata samaa kaavaa. Tapauksia käsiteltiin yleisellä tasolla ilman henkilötietoja.

Sovittelunohjaajat:

Sovitteluohjaajien osuudessa käytiin läpi lähisuhdeväkivallan sovittelun edellytysten selvitystä, ohjaajan ja sovittelijan tehtävät ja sopimustekninen osuus. Pohdittiin sopimusten sisältöä ja esimerkkeinä oli oikeita sopimuksia. Mietittiin mitä hyvää ne sisälsivät ja mitä kehitettävää niissä oli. Henkilötiedot olivat peitettyinä sopimuksissa.

7.3 Kolmas koulutuspäivä

Sovitteluprosessin syventäminen, asiakkaiden eristystarpeet ja palvelunohjaus. Asiantuntijaluennot järjestettiin 26.10.2021 klo 9.00–14.00. Läsnä olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki koulutukseen osallistujat ja minä opinnäytetyöntekijänä. Päivän ohjaajina toimivat kaksi sovittelunohjaajaa, lisäksi luennoille osallistuvat myös Helsingin sovittelutoiminnan sovittelunohjaajat, Aseman Lasten työharjoittelija ja sovittelutoiminnan päällikkö Sini Heino-Mouhu.

- Kunniaan liittyvän väkivaltatyön yksikkö, Loisto settlementti ry, Majid Allahyari, Sopusuhteet & Bahar-hanke. Kunniaan liittyvä konflikti.
- Pääkaupungin turvakoti Oy, väkivaltatyön asiantuntija, esimies Seija Kilpinen. Lähisuhdeväkivalta, sen vaikutukset ja siitä selviytyminen.
- Seta ry, sukupuolten moninaisuuden osaamiskeskus, johtava sosiaalityöntekijä Maarit Huuska. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja väkivalta.
- Nuorisolääketieteen dosentti Silja Kosola. Nuoruusiän kehitys ja sen huomioiminen sovittelussa.

7.4 Työnohjaukselliset reflektiopäivät

20.9.2021 klo 15.00–16.30

27.10.2021 klo 15.00–16.30

1.11.2021 klo 15.00–16.30

Opiskelijoiden pyynnöstä järjestetään työnohjauksellinen reflektiopäivä myös 13.1.2022 klo 10.00–11.30. Lisäksi on päätetty järjestää työnohjauksellinen reflektiopäivä myös helmikuussa ja maaliskuussa.

Työnohjauksen reflektiopäivien vetäjänä toimivat kaksi Helsingin sovittelutoiminnan sovittelunohjaajaa vaihtelevilla kokoonpanoilla. Ne olivat dialogisia ja vuorovaikutuksellisia, jossa osallistujat toivat keskusteluun omia kokemuksiaan ja näkökulmia. Keskustelimme myös siitä, miten omat arvot ja asenteet vaikuttavat lähisuhdeväkival-

lan sovitteluun. Opiskelijoilla heräsi myös luonnollisesti kysymyksiä, joihin sovitteluohjaajat vastasivat tai tarvittaessa selvittivät asian ja palannut asiaan meille myöhemmin.

7.5 Benny Uhleniuksen luennot

Vuoden 2021 aikana Helsingin sovittelutoiminta järjesti 5 kpl luentosarjan, jonka piti päihdeterapeutina ja yhteisövalmentajana pitkään työskennellyt sosionomi Benny Uhlenius. Hän työskenteli lähes 30 vuotta Kalliolassa, kriminaalihuollossa ja vankiloissa ympäri Suomen, joulukuussa 2018 hän jäi eläkkeelle, mutta hän pitää edelleen luentoja ja järjestää koulutuksia. Hänellä on päihdetausta ja hän on nuorempana istunut vankilassa. Benny toimii vakavien rikosten vapaaehtoissovittelijana. (Houni 2019.)

Kevään luentosarjojen aiheet olivat minätilat, transferenssit ja uhka ja väkivalta sovittelutilanteissa. Nämä kaksi syksyllä järjestettyä luentoa ihmissuhdepelit ja elämän käsikirjoitus, olivat jatkumo aikaisemmalle koulutussarjalle.

Ihmissuhdepelit kertoivat eritasoisista ihmissuhdepeleistä, joita ihmiset pelaavat. Pelaajat ja olosuhteet saattavat vaihtua, mutta kaava on lopuksi sama. Koulutuksessa kerrottiin, että kaikki pelaavat pelejä ja peli päättyy henkilön kokemaan käsikirjoitustunteeseen. Käsikirjoitus on tiedostamaton elämänsuunnitelma. Siksi asiat päättyvät toistuvasti samalla tavalla. Voi tulla tunne, että ihminen tekee toistuvasti samoja virheitä. (Uhlenius 2021.)

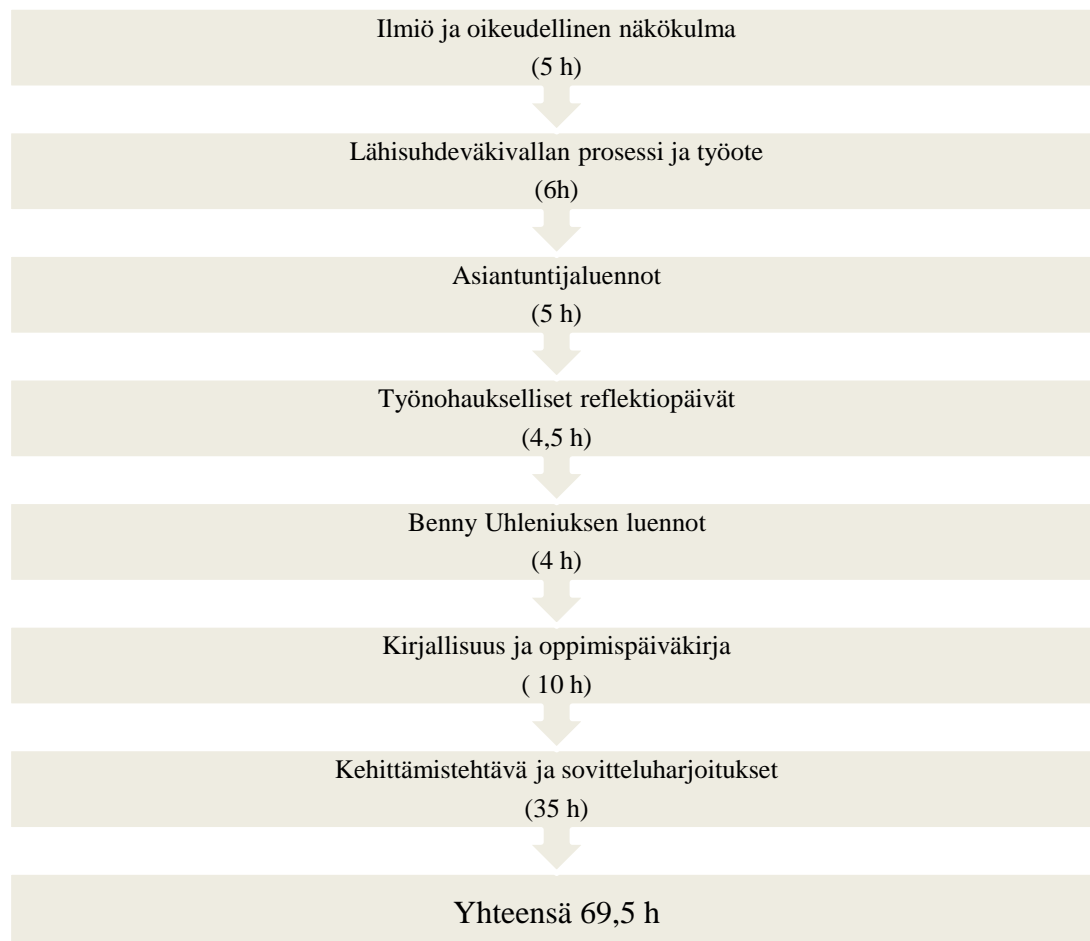
Ihmissuhdepelit 3.11.2021 klo 17.00-19.00.

Elämän käsikirjoitus 8.12.2021 klo 17.00–19.00.

8 KOULUTUSRUNKO

Kuvio 2 esittelee pilottikoulutuksen koulutusrungon.

Kuvio 2. Koulutusrunko.

Tuntimäärä on suuntaa antava, sillä koulutuksen lopullista tuntimäärää on vaikea arvioida. Koulutukseen osallistujat osallistuvat neljään lähisuhdeväkivallan sovitteluun. Osa opinoista suoritetaan itsenäiseen tahtiin, kuten sovitteluihin osallistuminen ja kehittämistehtävä. Oppimispäiväkirjan tarkoitus on toimia muistin tukena, eikä sitä tarvitse palauttaa. Osallistujien toiveesta myös työnohauksia on järjestetty alkuperäistä suunnitelmaa enemmän.

9 PALAUTEKYSELY PILOTTIKOULUTUKSEN OPISKELIJOILLE

Palautekysely toteutettiin Satakunnan ammattikorkeakoulussa käytössä olevalla e-lomake-ohjelmistolla. Kysely lähetettiin sähköpostitse 19.1.2022 pilottikoulutukseen osallistuville Aseman Lapset ry:n katusovittelijoille. Heitä oli viisi ja vastauksia pyydettiin 31.1.2022 mennessä. Kysymyksiä oli seitsemän ja kahdessa kysymyksessä, oli a- e vaihtoehdot. Pilottikoulutuksen palautekyselyn saatekirje löytyy opinnäytetyön liitteestä 1. Palautekyselyn kysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteestä 2. Kyselyyn vastasi kaksi opiskelijaa viidestä määräaikaan mennessä. Itse en vastannut kyselyyn. Vastaajien vastauksia ei ole opinnäytetyössä esillä, jotta yksittäistä vastaajaa ei pysty tunnistamaan vastauksista.

Kyselyllä halusin selvittää vastasiko koulutuksen eri osa-alueiden sisältö ja toteutus-tapa opiskelijoiden oppimistavoitteita. Halusin myös tietää, olivatko koulutusjärjestelyt onnistuneet. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyin tukiko koulutuksen toteutumistapa oppimistavoitteitasi ja toisessa kysymyksessä vastasiko koulutukseen sisältö oppimistavoitteitasi? Kuinka hyvin väittämä vastaa mielipidettäsi? Asteikko oli yhdestä viiteen, ykkösen ollessa huono ja viiden ollessa hyvä. Väittämässä oli koulutuksen eri osa-alueet. Korkeimman keskiarvon molemmissa kysymyksissä sai ilmiö ja oikeudellinen näkökulma. Kaikkien osa-alueiden keskiarvo oli vähintään kolme.

Koska kyseessä olivat kasvatusalan ammattilaiset, joilla on kokemusta sovitteluista, oli mielestäni tärkeää selvittää, mitä he ovat oppineet. Vastauksista käy ilmi, että koulutuksesta ja keskusteluista on saatu paljon uusia näkökulmia. Poliisin ja syyttäjän näkökulmat syventävät osaamista prosessissa ja millä kriteerillä lähisuhdeväkivallan tapaukset ohjautuvat sovitteluun. Pitkään lähisuhdeväkivaltaa sovittelleiden esimerkitapaukset antoivat konkreettista näkökulmaa aiheeseen. Koulutus oli kokonaisuudessaan hyvä, vaikka toisinaan hieman sekava. Halusin myös tietää, mitä opiskelijat jäivät kaipaamaan. Perussovittelua käsiteltiin koulutuksessa melko paljon, joka opiskelijoille

on jo tuttua, mutta todettiin myös, että kertaus on aina hyvästä. Ensimmäinen koulutuspäivä sai kiitosta ja olisi toivottu enempi lakiopillista puolta ja lähisuhdeväkivallan erityispiirteitä. Kasvatusalan ammattilaisille nuorisolääkärin luento oli hyvinkin tuttua. Koulutuksen alku ja hahmotus koettiin hankalaksi. Asetetut tavoitteet, toimenpiteet ja tehtävät olisi pitänyt käydä ilmi selkeämmin. Pyysin kuvamaan koulutusta yhdellä sanalla ja vastaukseksi sain avartava ja pilotti. Koulutusjärjestelyt olivat kyselyyn vastanneiden mielestä onnistuneet. Koulutusjärjestelyiden vapaassa palautteesta tuli jälleen ilmi se, että koulutusprosessi itsessään oli hieman sekava ja päivämäärien kanssa oli epäselvyyttä. Myös oppimistehtävät olivat epäselviä. Toivottiin selkeämpää kokonaisuutta ja vastuuhenkilöä koulutukselle. ”Hyvä pilotointi, mistä voi ottaa hyvät käytänteet reppuun ja lähteä kehittämään!” Koulutuksen kokonaisarvosanan keskiarvo oli vastaajilla 3,5.

Mielestäni palautteista käy ilmi, että pilottikoulutuksessa, olisi pitänyt olla selkeä vastuuhenkilö ja oppimistehtävien olla selkeämpiä. Jälkikäteen ajateltuna kyselyssäni olisi pitänyt olla myös oppimistehtävästä kysymys.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, mitä lähisuhdeväkivallan sovittelussa tulisi huomioida silloin, kun yksi osapuolista on alle 25-vuotias? Teoriaosuuteen olen pyrkinyt mahdollisimman kattavasti tuomaan esiin niitä asioita, joita lainsäädännön kannalta on huomioitava lähisuhdeväkivallan sovittelussa, joissa yksi osapuolista on nuori. Toinen tutkimuskysymykseni oli, miten lähisuhdeväkivallan sovittelun pilottikoulutus toteutettiin? Olen pyrkinyt opinnäytetyössäni tuomaan esiin sen, miten prosessi eteni suunnitteluvaiheesta siihen, millaisena pilottikoulutus toteutettiin. Olen opinnäytetyöstäni rajannut pois yksityiskohdat pilottikoulutuksen järjestelyistä ja kustannuksista. Koulutuksen sisällön olen tiivistänyt. Olisi toki ollut hyödyllistä laskea koulutuksen järjestämiseen käytetyt työtunnit ja järjestetyn pilottikoulutuksen kokonaiskustannukset.

Pilottikoulutukseen osallistuminen oli mielenkiintoista ja koen oppineeni hyvin paljon uutta lähisuhdeväkivallan ilmiöstä ja pilottikoulutuksen järjestämisestä. Mielestäni koulutuksen sisältö oli erittäin hyvä ja olen todella kiitollinen, että pääsin tekemään opinnäytetyötä aiheesta, joka itseäni kiinnostaa ja kuuntelemaan mielenkiintoisia luennoitsijoita. Vaikka en itse vastannut kyselyyn, niin olen aika lailla samaa mieltä kyselyyn vastanneiden kanssa. Omasta näkökulmasta katsottuna koulutukseen osallistujat olisi pitänyt kartoittaa tarkemmin ennen koulutuksen alkua, jotta osallistujamäärä olisi ollut etukäteen tiedossa. Kyseessä on kuitenkin pilottikoulutus, joten edellä mainituista asioista varmasti otetaan opiksi, kun muita koulutuksia järjestetään.

Suomeen rikos- ja riita-asioiden sovittelu rantautui Norjasta ja sitä on kehitetty jo vuodesta 1980. Sovittelua voidaan hyödyntää moniin eri konfliktieihin, kuten esimerkiksi työpaikkojen erimielisyyksiä, kouluissa ja naapureiden välisissä kiistoissa. Sovittelun kenttä on voimakkaasti Suomessa ammattimaistunut 2000-luvulla. (Peltonen & Nuotio, 2022.) Sovittelu keventää oikeuslaitoksen työtaakkaa ja tuo kustannussäästöjä (Finck 2013, 28). Kuten aikaisemmin kirjoitin, niin lähisuhdeväkivallan sovittelusta on olemassa ajankohtainen asiantuntijoiden tekemä selvitystyöryhmän työpaperi 2/2019 sovittelun nykytilasta ja kehitysehdotuksista, jonka mukaan sovittelua voitiin jatkaa, mutta he ehdottivat kolmea laajaa kehittämiskokonaisuutta, joista osa vaatii jatkotyöstämistä. Työpaperissa 2/2019, oli lueteltuna muun muassa yhtenäiset kriteerit, millaiset tapaukset ohjataan sovitteluun, yhtenäiset työvälinteet ja ohjeistus koko prosessiin ja koulutuksen uudistaminen. (Flinck ym. 2019.)

Sovittelua tutkitaan ja kehitetään hyvin paljon, kuten opinnäytetyössäni käytetyissä lähteissäkin käy ilmi. Sovittelun kehitystä Suomessa on mielenkiintoista seurata ja uskon, että mahdollisuuksia sovittelun hyödyntämiseen on vielä paljon käyttämättä. Asiantuntijoiden selvitys on riittävä ja kattava, joten opinnäytetyöntekijänä ja maallikkona ei ole minun tehtäväni ottaa kantaa siihen, voidaanko lähisuhdeväkivallan sovittelua tulevaisuudessa jatkaa. Lähisuhdeväkivallan sovittelun pitää mielestäni kuitenkin myös tulevaisuudessa olla poikkeuksellinen ja tarkkaan harkittu menetelmä eri viranomaisten taholta. Yhtenäiset toimintatavat ovat varmasti ratkaisu moneen lähisuhdeväkivallan sovittelun ongelmaksi koettuun asiaan. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että osa ratkaisua on ilmiön tuntevien ammattilaisten lisääminen ja hyödyntä-

minen nykyistä enemmän lähisuhdeväkivallan sovitteluun tulevaisuudessa. Tämä ammattilaisille kohdennettu pilottikoulutus on osa ratkaisua. Tämä varmasti lisääisi luottamusta lähisuhdeväkivallan sovittelua kohtaan myös sitä vastustavien tahojen osalta ja tämä olisi varmasti myös uhrin edun mukaista. Opinnäytetyötäni ja pilottikoulutuksesta saatuja kokemuksia voidaan mahdollisesti hyödyntää tulevia koulutuksia suunniteltaessa.

Kritiikissä on mielestäni keskitytty hyvin paljon parissuhdeväkivaltaan. Uskon, että sovittelua voitaisiin nykyistä enempi hyödyntää muihin perheiden ja sukulaisten sisäisten konfliktien selvittämiseen, kuten esimerkiksi sisarusten, serkusten, tai vanhempien ja lasten välisiin kiistoihin. Toisaalta ongelmaksi varmasti muodostuu se, milloin ollaan näissä tilanteissa yhteydessä poliisiin. Onko tilanne ehtinyt eskaloitua jo liian pahaksi siinä vaiheessa? Voisiko riitojen sovittelua mahdollisesti hyödyntää nykyistä enemmän tällaisiin tilanteisiin?

Aihe oli hyvin mielenkiintoinen ja olen todella kiitollinen siitä, että pääsin seuramaan pilottikoulutusprosessia. Valitettavasti opinnäytetyöni ei valmistunut alkuperäisessä aikataulussa. Aikuis- ja monimuoto-opiskelijana elämässäni oli monia muuttuvia ja yllättäviä tekijöitä opintojeni aikana, joihin en osannut etukäteen varautua opinnäytetyön aikataulua suunniteltaessa. Teoriaosuus on kirjoitettu alkuvaiheessa opinnäytetyötä ja empiirinen osuus sitten myöhemmin muistiinpanoistani, joita on runsaasti. Olisi toki ollut helpompaa kirjoittaa heti pilottikoulutuksen jälkeen, mutta toisaalta koen, että pieni etäisyys teki myös hyvää, koska oli helpompaa kirjoittaa asiat ulkopuoliselle silloin, kun ei itse ollut niin lähellä aihetta.

LÄHTEET

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Metodix www-sivut. Viitattu 3.9.2021. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/>

Aseman lapset ry:n www-sivut 2021. Viitattu 25.1.2022. <https://asemanlapset.fi/ase-man-lapset/>

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpäperi 1/2020. THL. Viitattu 9.6.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf

Elonheimo, H & Kuoppala, T. Tilastoraportti 10/20. 20.10.2020. Suomen virallinen tilasto. Viitattu 1.7.2021. THL. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020102085725>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä loka-kuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta. 315/57. Euroopan unionin virallinen lehti 2012. Viitattu 13.7.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=fi>

Flinck, A. & Iivari, J. 2004. Lähisuhdeväkivalta sovittelussa Tutkimus- ja kehittämishankkeen realistinen arviointi. Helsinki. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Stakes. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75370/Arviointiraportti5_04.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Flinck, A. 2013. Rakennamme sovintoa. Opas rikosten ja riitojen sovitteluun. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-623-6>

Flinck, A., Alajoutsijärvi, J., Autere, M., Halm, M., Ikonen, R., Joutsenrinne, S., Kälvinmäki, J., Mäkelä, K., Silvola, M., Sundell, D., Tuominen, T., Vaahtera, K., Vesterinen, K. 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu - Nykytila ja kehittämisehdotukset. Työpäperi 2/2019. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137475/URN_ISBN_978-952-343-269-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Fredman, M. 2021. Rikosasianajajan käsikirja. 2., uudistettu painos. Helsinki. Alma Talent.

Hallintolaki 6.6.2003/434 muutoksineen.

HE 78/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 21 luvun 16 § muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_78+2010.pdf

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uud. p. Helsinki. Edita.

Helsingin kaupunki kaupunginhallituksen pöytäkirja 25.10.2021 (40/2021).
https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2021/Keha_2021-10-25_Khs_40_Pk/FFA773EF-2A71-C484-9D67-7CE56A300000/Kaupunginhallitus_poytakirja_25102021-40_julkinen_.pdf

Helsingin sovittelutoiminnan prosessikuvaukset 18.10.2019.

Honkasalo, V. 2021. Valtuutetun aloite. Aloite 05.05.2021. Aloite lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumiseksi Helsingissä. <https://www.hel.fi/static/public/apk/honkaver3/04E1D8CC-5528-4C0F-8204-C2362CD3DAE5/Liite.pdf>

Houni, P. 2019. Toivon tuoja. Helsingin Sanomat 9.10.2019. Viitattu 1.10.2022.
<https://www.hs.fi/elama/art-2000006266007.html>

Ihmisoikeusliiton www-sivut 2022. Viitattu 20.8.2022. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeusliiton-lausunto-lahisuhdevakivallan-sovittelua-koskevaan-raporttiin/>

Iivari, J. 2007. Rikos- ja riita-asioiden sovittelijan opas. Helsinki. Stakes.
<https://thl.fi/documents/10531/162021/Rikos-%20ja%20riita-asioiden%20sovittelijan%20opas.pdf>

Jokela, A. 2016. Oikeudenkäynti, oikeudenkäynnin perusteet, periaatteet ja institutiot. 3., uudistettu painos. Helsinki. Alma Talent. <https://www.ellibslibrary.com>.

Jokela, A. 2018. Rikosprosessioikeus. 5., uudistettu painos. Helsinki. Alma Talent Oy. <https://www.ellibslibrary.com>.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kinnunen, A. 2019. Sovittelun merkitys rikosprosessin kannalta on kasvamassa. Haaste 2/2019. Oikeusministeriö ja rikosentorjuntaneuvosto.
<https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22019/sovittelunmerkitysrikosprosessinkannaltaonkasvamassa.html>

Kääräinen, J. 2012. Haaste 3/2012. Sovittelu ja restoratiivinen oikeus. Oikeusministeriö ja rikosentorjuntaneuvosto. https://rikosentorjunta.fi/documents/5235988/56402368/2012-3_Haaste.pdf

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/ 442 muutoksineen.

Laki naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 375/2015. <https://www.edilex.fi/smur/20150375>

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689 muutoksineen.

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.1.2005/1015 muutoksineen.

Lakivaliokunnan mietintö 13/2005. Hallituksen esitys laiksi rikosasioiden sovittelusta. LaVM 13/2005. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/lavm_13+2005.pdf

Lastensuojelulaki 13.4.2007/ 417 muutoksineen.

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2022. Viitattu 12.3.2022. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/nuoren-aivojen-kehitys/>

Marucco, C., Sillanpää, S. & Mattsson, T. 2021. Helsinki. Sovittelu verkossa ohjeita etäsovitteluun. Suomen Sovittelufoorumi SSF. <https://sovittelu.com/wp-content/uploads/2021/04/Sove-pieni-opas-final.pdf>

Miessakit ry:n www-sivut 2021. Viitattu 1.12.2021. <https://www.hyvakysemys.fi/kurssi/lahisuhdevakivaltakurssi-miessakit-ry/mita-on-lahisuhdevakivalta-miessakit-ry/#/>

Nipuli, S. 2019. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit. -Lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:55. Helsinki. Valtioneuvoston hallintoyksikkö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162012/STM_2019_55_Rap.pdf

Nollalinja www-sivut 2021. Viitattu 1.12.2021. <https://nollalinja.fi/mika-on-vakivaltaa/>

Oikeus www-sivut 2021. Oikeusministeriön hallinonalan viranomaisten sivut. Viitattu 16.7.2021. <https://oikeus.fi>

Pellonpää, M., Gullans, M., Pölönen, P. & Tapanila, A. 2018. Euroopan ihmisoikeussopimus. 6., uudistettu painos. Helsinki. Alma Talent

Peltonen, L. & Nuotio, K. 2022. Sovittelun mahdollisuuksia tulisi hyödyntää tehokkaammin. HS mielipide vieraskynä. Viitattu 25.7.2022. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000008940398.html?fbclid=IwAR1z8f3GzxMgs-vjwgpWjLO4kOAlD4hvjUNjLZrjgqUdIWRYRtW9Ejx13uwo>

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen. e-Oppi

Poliisihallituksen ohje rikosasioiden sovittelusta 2019–2024. <https://thl.fi/documents/10531/2388936/POHA+Ohje+lokakuu+2019+.pdf/589e91e1-ff45-9fb9-8025-ab929bdbfd54?t=1613392166060>

Professio www-sivut 2022. Viitattu 10.10.2022. <https://professio.fi/>

Puitesopimus THL/1492/9.10.03/2015. Rikos- ja eräiden riita-asioiden sovittelupalvelun tuottamista koskeva puitesopimus. <https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/06/062f22b6e284423540a73e84fb544841160c3a16.pdf>

Rikoslaki 19.12.1889/39 muutoksineen.

Rikosuhrapäivystyksen www-sivut 2022. Viitattu 21.8.2022. <https://www.riku.fi/op-paat-ja-ohjeet/ohjeita-sovittelua-harkitsevalle/>

Rimpiläinen, I. 2021. Dialoginen reflektiopäivä. Helsingin sovittelutoiminta, Teams 3.6.2021.

Ruutu, S. & Salmimies, R. 2015. Työnohjaajan opas. Helsinki. Talentum Pro.

Seta Ry www-sivut 2021. Viitattu 25.11.2021. Yhteinen kannanotto. <https://seta.fi/2018/12/13/jarjestojen-yhteinen-kannanotto-lahisuhdevakivallan-sovit-teluun>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2016-2019. Helsinki 2016. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2016:4. Viitattu 25.11.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bit-stream/hadle/10024/75238/04_2016_STM_Tasa-arvo-ohjelma_2016-2019

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://stm.fi/ri-kos-ja-riita-asioiden-sovittelu>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen.

THL lastensuojelun käsikirjan www-sivut 2021. Viitattu 20.8.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

THL verkkokoulut www-sivut- 2021. Viitattu 9.8.2021. <https://verkko-koulut.thl.fi/mod/hvp/view.php?id=694Li>

THL www-sivut 2021. Sovittelun merkitys oikeusprosessissa. 2016. Viitattu 27.8.2021. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/rikos-ja-riita-asioiden-sovittelu/lait-ja-oikeudet/sovittelun-merkitys-oikeusprosessissa>

Tilastokeskuksen www-sivut 2021. Viitattu 25.11.2021. https://tilastokeskus.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_tie_001_fi.html

Toivola, M., Peura, P. & Humaloja, M. 2017. Flipped learning: Käänteinen oppiminen. 1. painos. Helsinki: Edita.

Uhlenius, B. 2021. Ihmissuhdepelit ja elämän käsikirjoitus. Helsingin sovittelutoiminta, Teams 3.11.2021 ja 8.12.2021.

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412 muutoksineen.

Valtioneuvoston asetus 53/2015 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>

Valtioneuvoston asetus 770/2015 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 770/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150770>

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta www-sivut 2021. Viitattu 25.11.2021. <https://tietokayttoon.fi/-/lahisuhdevakivallasta-aiheutuvat-kustannukset-suomessa>

Valtiosopimukset. Asetus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen ja eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantuulosta 19/1990. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1990/19900019>

Verso www-sivut 2022. Viitattu 12.3.2022. <https://sovittelu.com/vertaissovittelu/restoratiivinen-ajattelu/>

Viljanen, M., Tuomisto, J., Tolonen, J., Tammi-Salminen, E., Saarnilehto, A., Kartio, L., Annola, V. 2004. Varallisuus oikeus. Helsinki: Sanoma Pro. Päivittyvä aineisto. <https://www.ellibslibrary.com>.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

PILOTTIKOULUTUKSEN PALAUTEKYSELYN SAATEKIRJE

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa, onnistuiko pilottikoulutus ja pyytää kehitysehdotuksia mahdollisia tulevia koulutuksia varten. Palautteesi on tärkeää.

Vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi, mutta olisin erittäin kiitollinen, jos kaikilla osallistujilla olisi aikaa vastata kyselyyn. Kiitos etukäteen! Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eivätkä vastaajien tiedot paljastu tuloksissa. Tutkimusaineistoa kerätään ainoastaan opinnäytetyötä varten ja hävitetään, kun opinnäytetyö on valmis. Vastaathan kyselyyn viimeistään 31.1.2022 mennessä.

Vastaamiseen menee muutama minuutti. Tämän linkin kautta pääset vastamaan kyselyyn <https://elomake.samk.fi/lomakkeet/12705/lomake.html>

Vastaan mielelläni mahdollisiin palautekyselyä koskeviin kysymyksiin melinda.s.thomson@student.samk.fi.

Kiitos avustanne etukäteen ja oikein ihanaa työviikkoa!

Terkuin,

Melinda Thomson

ALT19SH

20015584

melinda.s.thomson@student.samk.fi

Gsm 050 XXX XXXX

PILOTTIKOULUTUKSEN PALAUTEKYSELYN KYSYMYKSET

1) Tukiko koulutuksen toteutustapa oppimistavoitteitasi? Kuinka hyvin väittämä vastaa mielipidettäsi?

1 = huonosti, 5 = hyvin

a) Ilmiö ja oikeudellinen näkökulma 15.9.2021.

b) Sovitteluprosessi 4.10.2021.

c) Asiantuntijaluennot ja sovitteluprosessin syventäminen 26.10.2021.

d) Benny Uhleniuksen luennot 3.11.2021 ihmissuhdepelit ja 8.12.2021 elämän käsikirjoitus.

Vastaukset:

2. Vastasiko koulutuksen sisältö oppimistavoitteitasi? Kuinka hyvin väittämä vastaa mielipidettäsi?

1 = huonosti, 5 = hyvin:

a) Ilmiö ja oikeudellinen näkökulma 15.9.2021.

b) Sovitteluprosessi 4.10.2021.

c) Asiantuntijaluennot ja sovitteluprosessin syventäminen 26.10.2021.

d) Benny Uhleniuksen luennot 3.11.2021 ihmissuhdepelit ja 8.12.2021 elämän käsikirjoitus.

e) Työohjaukselliset reflektiopäivät.

3. Mitä uutta olet oppinut?

4. Mitä jäit kaipaamaan?

5. Kuvaile koulutusta yhdellä sanalla.

6. Olivatko koulutusjärjestelyt onnistuneet?

Vapaa palaute koulutusjärjestelyistä.

7. Koulutus saa minulta kokonaisarvosanan 1 = huono, 5 = hyvä